**Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om fullgörande och övervakning av vissa skyldigheter enligt EU:s förordning om kritiska råmaterial**

## PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att det stiftas en lag om fullgörande och övervakning av vissa skyldigheter enligt EU:s förordning om kritiska råmaterial samt att lagen om marknadskontrollen av vissa produkter, lagen om Geologiska forskningscentralen, miljöskyddslagen och marktäktslagen ändras.

Genom den föreslagna lagstiftningen utses vissa myndigheter till de nationella behöriga myndigheter som förordningen förutsätter.

Tillsynen över vissa produkter som innehåller kritiska råmaterial ska ingå i systemet för marknadskontroll, och det materiella innehållet i den föreslagna lagen härrör när det gäller marknadskontroll därför från EU:s marknadskontrollförordning och den nationella lagstiftningen om marknadskontroll. Genom de ändringar som föreslås fogas lagen om fullgörande och övervakning av vissa skyldigheter enligt EU:s förordning om kritiska råmaterial till tillämpningsområdet för lagen om marknadskontrollen av vissa produkter samt utses vissa myndigheter till att vara de behöriga marknadskontrollmyndigheter som förutsätts enligt förordningen om kritiska råmaterial. På så sätt säkerställs att de myndigheter som utövar tillsyn över produkterna har de befogenheter som EU-förordningen förutsätter.

Vidare fastställs genom de föreslagna ändringarna den myndighet som ansvarar för utarbetandet och uppdateringen av det nationella programmet för undersökningsarbete som avses i förordningen om kritiska råmaterial samt den myndighet som ansvarar för upprättandet och uppdateringen av den databas över stängda utvinningsavfallsanläggningar som avses i den förordningen.

Dessutom innehåller propositionen förslag om informativa bestämmelser i anslutning till skyldigheten för verksamhetsutövare som är skyldiga att utarbeta en plan för hantering av utvinningsavfall att göra en utredning med en preliminär ekonomisk bedömning av den potentiella återvinningen av kritiska råmaterial från utvinningsavfallet.

Genom den föreslagna nya lagen och de ändringar i den gällande lagstiftningen som föreslås i propositionen fullgörs flera förpliktelser som är bindande för Finland enligt EU:s förordning om kritiska råmaterial.

Den nya lagen och de föreslagna ändringarna i lagen om marknadskontrollen av vissa produkter och i lagen om Geologiska forskningscentralen avses träda i kraft den 1 maj 2026. De föreslagna ändringarna i miljöskyddslagen och marktäktslagen avses träda i kraft den 1 november 2026.

———

Utkast

## 1.Bakgrund och beredning

### 1.1.Bakgrund

Genom de föreslagna bestämmelserna genomförs Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1252 om inrättande av en ram för säkerställande av trygg och hållbar försörjning av kritiska råmaterial och om ändring av förordningarna (EU) nr 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 och (EU) 2019/1020 (nedan förordningen om kritiska råmaterial). Genom bestämmelserna kompletteras förordningen om kritiska råmaterial. Bestämmelserna tillämpas parallellt med förordningen.

Förordningen är direkt tillämplig lagstiftning i medlemsstaterna. Den innehåller dock vissa bestämmelser som förutsätter nationell reglering för att kunna genomföras effektivt.

Det nationella genomförandet av förordningen om kritiska råmaterial genomförs stegvis med iakttagande av de ikraftträdandedatum som anges i förordningen. Vissa skyldigheter enligt förordningen har verkställts genom ändringar som redan gjorts i lagstiftningen.

### 1.2.Beredning

Beredningen av EU-rättsakten.

Europeiska kommissionen lade den 16 mars 2023 fram ett förslag till en förordning om kritiska råmaterial samt ett tillhörande meddelande. En U-skrivelse om förslaget till förordning (U 7/2023 rd) lämnades den 17 maj 2023. Statsrådet ansåg att åtgärderna för att diversifiera produktionskedjorna för kritiska råmaterial (i U-skrivelsen ”råvaror av avgörande betydelse”, övers. anm.) och för att minska kritiska beroenden är nödvändiga.

Statsrådet ansåg att det är viktigt att säkerställa att de skyldigheter att offentliggöra vissa uppgifter i öppna databaser eller på webbplatser som föreskrivs i förordningen inte äventyrar informationens konfidentialitet.

Finland betonade betydelsen av cirkulärekonomiska lösningar vid främjandet av nya affärsmöjligheter samt vid stärkandet av konkurrenskraften och hållbar användning av naturresurser. Enligt Finlands ståndpunkter kan cirkulär ekonomi också främja självförsörjningen och minska beroendet av kritiska material.

Statsrådet fäste vikt vid omfattningen av de skyldigheter som fastställs för aktörerna och ökningen av den administrativa bördan särskilt i fråga om genomförandet av näringsfrihet och egendomsskydd samt med tanke på de allmänna förutsättningarna för inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna. Det ansågs att de artiklar som gäller cirkulär ekonomi inför för medlemsstaterna och aktörerna flera skyldigheter, vars proportionalitet och effekter samt förhållande till avfallsregleringen det ansågs nödvändigt att granska i den fortsatta behandlingen av förslaget.

Utkast

Statsrådet ansåg att det är viktigt att utreda vilka överträdelser av de materiella skyldigheter som ingår i förslaget till förordning ska kunna sanktioneras. Dessutom ansågs att det är viktigt att säkerställa att förslaget till förordning ger en tillräcklig övergångsperiod för nationellt genomförande bland annat för lagstiftningens förutsägbarhet och de nationella behoven av att ändra lagstiftningen.

Statsrådet fäste uppmärksamhet vid att de behörigheter som ska överföras till kommissionen är omfattande, och därför skulle behörigheternas proportionalitet granskas. De behörigheter som ges till kommissionen skulle enligt statsrådets ståndpunkter vara exakta och välmotiverade. Dessutom ansåg statsrådet att vikt bör fästas vid hur tydlig lagstiftningshelheten blir och om lagstiftningen är förutsägbar för aktörerna.

Miljöutskottet, kulturutskottet, ekonomiutskottet och stora utskottet yttrade sig om skrivelsen och delade statsrådets ståndpunkt men hade vissa anmärkningar. En inofficiell överenskommelse om förslaget till förordning nåddes vid trepartsförhandlingar den 13 november 2023. Europaparlamentet och rådet undertecknade förordningen den 11 april 2024. Förordningen offentliggjordes den 3 maj 2024 och trädde i kraft den 23 maj 2024. Den slutliga förordningen stämmer som helhet betraktad överens med Finlands ståndpunkt i U-skrivelsen.

Regeringspropositionen har beretts vid arbets- och näringsministeriet.

Utkastet till regeringens proposition var på remiss i utlåtandetjänsten mellan den [--] och den [-.].

Beredningsunderlaget till propositionen finns i statsrådets tjänst för projektinformation på adressen https://tem.fi/hanke?tunnus=TEM036:00/2025.

## 2.EU-rättsaktens målsättning och huvudsakliga innehåll

### 2.1.Målsättning

Syftet med paketet om kritiska råmaterial, som består av förslaget till förordning och kommissionens meddelande, är att stärka värdekedjorna för råmaterial i Europa, diversifiera importen för att minska strategiska beroenden, förbättra uppföljning som gäller kritiska råmaterial och minska leveransriskerna i anknytning till dem samt säkerställa fri rörlighet för dessa råmaterial på den inre marknaden och hög miljöskyddsnivå genom att främja cirkulär ekonomi och ansvarstagande.

Enligt målsättningen i förordningen ska 10 procent av EU:s årliga förbrukning av kritiska råmaterial härstamma från utvinning i EU, 40 procent av EU:s årliga förbrukning ska härstamma från förädling i EU och minst 25 procent av EU:s årliga förbrukning ska härstamma från återvinning i EU.

### 2.2.Propositionens huvudsakliga innehåll

*Kritiska och strategiska råmaterial*

I förordningen definieras kritiska och strategiska råmaterial.

Utkast

En förteckning över kritiska råmaterial finns i avsnitt 1 i bilaga II i förordningen och strategiska råmaterial i avsnitt 1 i bilaga I. Enligt ingressen till förordningen finns det ett antal råmaterial, som inte är energi- eller jordbruksråvaror, vilka anses kritiska på grund av sin stora ekonomiska betydelse och utsatthet för höga försörjningsrisker, ofta på grund av att försörjningen är starkt koncentrerad till några få tredjeländer. Förteckningen över strategiska råmaterial bör omfatta råmaterial av hög strategisk betydelse för den inre marknadens funktion, med beaktande av deras användning i sådan strategisk teknik som ligger till grund för den gröna och den digitala omställningen eller för försvars- eller flyg- och rymdtillämpningar, som kännetecknas av ett potentiellt betydande gap mellan global tillgång och förväntad efterfrågan och för vilka en produktionsökning är förhållandevis svår, exempelvis på grund av lång ledtid för nya projekt som leder till ökad försörjningskapacitet. Förteckningen över kritiska råmaterial bör innehålla alla strategiska råmaterial liksom alla andra råmaterial av stor betydelse för unionens ekonomi överlag och för vilka det finns en allvarlig risk för försörjningsstörningar som sannolikt kommer att snedvrida konkurrensen och fragmentera den inre marknaden.

Närmare bestämmelser om uppdatering av förteckningen över strategiska råmaterial finns i artikel 3 i förordningen. Närmare bestämmelser om uppdatering av förteckningen över kritiska råmaterial finns i artikel 4 i förordningen. I förordningen ges kommissionen befogenhet att anta delegerade akter för att uppdatera förteckningarna i fråga.

*Produktreglering och marknadskontroll*

Artikel 28 i förordningen innehåller bestämmelser om permanentmagneters materialåtervinningsbarhet. Artikeln ålägger fysiska och juridiska personer som släpper ut produkter som anges i punkt 1 på marknaden skyldighet att förse produkter med märkning. Märkningsskyldigheterna gäller fysiska och juridiska personer som släpper ut på marknaden utrustning för magnetkameror, vindgeneratorer, industrirobotar, motorfordon, lätta transportmedel, kylgeneratorer, värmepumpar, elmotorer, även då elmotorer är integrerade i andra produkter, automatiska tvättmaskiner, torktumlare, mikrovågsugnar, dammsugare eller diskmaskiner.

I artikel 28.1 förtecknas också produktmärkningens innehåll närmare. Enligt den ska produkterna vara försedda med en synlig, lättläslig och permanent märkning av vilken det framgår om dessa produkter innehåller en eller flera permanentmagneter eller ifall produkten innehåller en eller flera permanentmagneter, om dessa permanentmagneter är av någon av följande typer: neodym-järn-bor, samarium-kobolt, aluminium-nickel-kobolt eller ferriter.

Märkningsskyldigheten träder i kraft två år efter ikraftträdandedagen för den genomförandeakt som avses i punkt 2 i artikeln. Den genomförandeakt som avses i punkt 2 innehåller en hänvisning till den akt som kommissionen antar senast den 24 november 2026 och som fastställer formen för de märkningar som avses i punkt 1.

I artikel 28.3 förutsätts dessutom att varje fysisk eller juridisk person som släpper ut produkter som avses i punkt 1 säkerställer att det finns en databärare på eller i produkten, om produkten innehåller en permanentmagnet som avses i punkt 1 b. Med databärare avses enligt artikel 2.54 i förordningen en linjär streckkodssymbol, en tvådimensionell symbol eller något annat automatiskt dataupptagningsmedium för identifiering som kan läsas av en anordning. Den databärare som avses i artikel 28.4 ska vara kopplad till en unik produktbeteckning som ger tillgång till följande:

Utkast

a) Namn, registrerat firmanamn eller registrerat varumärke och postadress för den ansvariga fysiska eller juridiska personen och, i förekommande fall, elektroniska kommunikationsmedel där de kan kontaktas.

b) Uppgifter om vikt, placering och kemisk sammansättning för alla enskilda permanentmagneter som ingår i produkten och om förekomst och typ av beläggningar på magneterna, lim och eventuella tillsatser som använts.

c) Uppgifter som gör det möjligt att komma åt och på ett säkert sätt avlägsna alla permanentmagneter i produkten, och som åtminstone innehåller de olika stegen för att avlägsna dem samt verktyg eller tekniker som behövs för att komma åt och avlägsna permanentmagneten, utan att det påverkar tillhandahållandet av information till behandlingsanläggningar enligt artikel 15.1 i direktiv 2012/19/EU.

Av artikel 28.5 framgår att för produkter där de inbyggda permanentmagneterna uteslutande ingår i en eller flera elmotorer som ingår i produkten får de uppgifter som avses i punkt 4 b ersättas med uppgifter om var dessa elmotorer befinner sig, och de uppgifter som avses i punkt 4 c får ersättas med uppgifter om hur man kommer åt och tar bort elmotorerna, som omfattar åtminstone de olika stegen för att avlägsna dem samt verktyg eller tekniker som krävs för att komma åt och avlägsna elmotorerna.

För produkter som avses i artikel 28.6 punkt 3 för vilka det krävs ett produktpass enligt en annan unionsrättsakt ska de uppgifter som avses i punkt 4 ingå i produktpasset.

Enligt artikel 28.7 ska den fysiska eller juridiska person som släpper ut en produkt som avses i punkt 3 på marknaden säkerställa att de uppgifter som avses i punkt 4 är fullständiga, aktuella och korrekta och förblir tillgängliga under en period som åtminstone motsvarar produktens normala livslängd plus tio år, även efter det att den ansvariga fysiska eller juridiska personen har blivit insolvent, likviderats eller upphört med sin verksamhet i unionen. Den personen får bemyndiga en annan fysisk eller juridisk person att agera på dess vägnar. De uppgifter som avses i artikel 28.4 ska avse produktmodellen eller, om uppgifterna skiljer sig åt mellan olika enheter av samma modell, ett visst parti eller en viss enhet. De uppgifter som avses i punkt 4 ska vara tillgängliga för reparatörer, materialåtervinnare, marknadskontrollmyndigheter och tullmyndigheter.

I punkterna 8, 9 och 11 föreskrivs om vissa avgränsningar och preciseringar av artikelns tillämpningsområde samt preciseras artikelns förhållande till harmoniseringslagstiftningen.

Artikel 29 i förordningen innehåller bestämmelser om materialåtervunnet innehåll från permanentmagneter. Enligt artikel 29 ska varje fysisk eller juridisk person som släpper ut sådana produkter på marknaden som avses i artikel 28.1 och som innehåller en eller flera permanentmagneter av typen neodym-järn-bor, samarium-kobolt eller aluminium-nickel-kobolt som avses i artikel 28.1 b i, ii och iii och för vilka den totala vikten av alla sådana permanentmagneter överstiger 0,2 kg, på en fritt tillgänglig webbplats offentliggöra andelen neodym, dysprosium, praseodym, terbium, bor, samarium, nickel och kobolt som återvunnits från konsumentavfall i de permanentmagneter som ingår i produkten. Med produkter som avses i artikel 28.1 hänvisas till redan tidigare i samband med artikel 28 specificerade magnetkameror, vindgeneratorer, industrirobotar, motorfordon, lätta transportmedel, kylgeneratorer, värmepumpar, elmotorer, även då elmotorer är integrerade i andra produkter, automatiska tvättmaskiner, torktumlare, mikrovågsugnar, dammsugare eller diskmaskiner.

Utkast

Artikel 29.3 innehåller bestämmelser om en delegerad förordning genom vilken kommissionen senare fastställer minimikrav för materialåtervunnet innehåll från permanentmagneter. Enligt punkt 3 ska kommissionen senast den 31 december 2031 anta en delegerad akt för att komplettera förordningen genom att fastställa minimiandelar för neodym, dysprosium, praseodym, terbium, bor, samarium, nickel och kobolt som återvunnits från konsumentavfall som måste finnas i den permanentmagnet som ingår i de produkter som avses i punkt 1.

Enligt punkt 7 ska artikel 29 inte tillämpas på

a) fordon avsedda för särskilda ändamål enligt definitionen i artikel 3.31 i förordning (EU) 2018/858,

b) delar av ett fordon, förutom grundfordonet, som typgodkänts i ett etappvis typgodkännande i kategorierna N1, N2, N3, M2 eller M3,

c) fordon tillverkat i små serier enligt definitionen i artikel 3.30 i förordning (EU) 2018/858.

Artikel 31 i förordningen innehåller bestämmelser om deklaration om miljöavtryck. Enligt artikeln ges Europeiska kommissionen befogenhet att anta delegerade akter för att fastställa regler för beräkning och verifiering av miljöavtrycket för olika kritiska råmaterial. Enligt artikeln ska kommissionen anta beräknings- och verifieringsregler för ett specifikt kritiskt råmaterial om den, efter att ha beaktat de olika relevanta miljöpåverkanskategorierna, har dragit slutsatsen att det berörda kritiska råmaterialet har ett betydande miljöavtryck

Av artikel 31.6 framgår att varje fysisk eller juridisk person som släpper ut kritiska råmaterial, inklusive förädlade och materialåtervunna råmaterial, på marknaden för vilka kommissionen har antagit beräknings- och verifieringsregler i enlighet med punkt 1 ska tillhandahålla en deklaration om miljöavtryck. En deklaration om miljöavtryck ska således tillhandahållas om kommissionen har antagit beräknings- och verifieringsregler för råmaterialet i fråga. Kravet ska enligt artikel 31.7 gälla för kritiska råmaterial och ska inte tillämpas på intermediära produkter eller slutprodukter som innehåller kritiska råmaterial i fråga.

I punkterna 7, 8, 10 och 11 i artikel 31 fastställs närmare bland annat om de delegerade akter som ska ges om prestandaklasser för kritiska råmaterials miljöavtryck samt om hur deklarationen om miljöavtryck ska ges.

Av artikel 33.1 framgår att innan en produkt som omfattas av artikel 28 eller 29 släpps ut på marknaden ska de ansvariga fysiska eller juridiska personerna säkerställa att det tillämpliga förfarandet för bedömning av överensstämmelse har utförts och att den tekniska dokumentation som krävs har upprättats. Av punkten framgår att om en produkts överensstämmelse med de tillämpliga kraven har påvisats genom förfarandet för bedömning av överensstämmelse, ska de ansvariga fysiska eller juridiska personerna säkerställa att en EU-försäkran om överensstämmelse har upprättats och CE-märkningen har anbringats. Av 33.2 framgår att förfarandet för bedömning av överensstämmelse för produkter som omfattas av kraven i artikel 28 i denna förordning ska vara det förfarande som anges i bilaga IV till direktiv 2009/125/EG, såvida inte dessa produkter också omfattas av kraven i artikel 29 i denna förordning, i vilket fall förfarandet för bedömning av överensstämmelse ska vara det förfarande som anges i de beräknings- och verifieringsregler som antagits i enlighet med artikel 29.2 i denna förordning.

I samband med att förordningen antogs ändrades Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1020 om marknadskontroll och överensstämmelse för produkter och om ändring av direktiv 2004/42/EG och förordningarna (EG) nr 765/2008 och (EU) nr 305/2011, nedan marknadskontrollförordningen. Enligt artikel 2.1 i marknadskontrollförordningen ska förordningen tillämpas på produkter som omfattas av unionens harmoniseringslagstiftning som förtecknas i bilaga I till förordningen, i den mån det inte finns några särskilda bestämmelser med samma syfte i unionens harmoniseringslagstiftning som på ett mer specifikt sätt reglerar särskilda aspekter av marknadskontroll och tillsyn. I samband med att förordningen om kritiska råmaterial antogs fogades till bilagan en ny punkt 71, enligt vilken förordningen tillämpas på förordningen om kritiska råmaterial i den mån den rör kraven i artikel 28, 29 eller 31 i den förordningen. Genom ändringen infördes således de skyldigheter som avses i artiklarna 28, 29 och 31 i tillämpningsområdet för marknadskontrollförordningen.

I samband med ändringen av förordningen om kritiska råmaterial ändrades också marknadskontrollförordningen så att det i artikel 4.5 i den förordningen togs in en hänvisning till förordningen om kritiska råmaterial. Artikel 4 i marknadskontrollförordningen innehåller bestämmelser om vissa av de ekonomiska aktörernas uppgifter i fråga om produkter som omfattas av unionens harmoniseringslagstiftning som nämns i punkt 5.

I samband med ändringen av förordningen ändrades dessutom bilaga II till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 168/2013 om godkännande av och marknadskontroll för två- och trehjuliga fordon och fyrhjulingar, den så kallade ramförordningen om fordon i kategori L, genom att till tabellen i del C1 i bilagan foga en ny punkt 15 a. Samtidigt ändrades också bilaga II till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/858 om godkännande av och marknadskontroll över motorfordon och släpfordon till dessa fordon samt av system, komponenter och separata tekniska enheter som är avsedda för sådana fordon, om ändring av förordningarna (EG) nr 715/2007 och (EG) nr 595/2009 samt om upphävande av direktiv 2007/46/EG, den så kallade ramförordningen om bilar och släpfordon till dem genom att till avsnitt G, ”Miljöprestanda och utsläpp”, i tabellen i del I i bilagan foga en ny punkt G15. I bilagorna finns bestämmelser om förutsättningarna för EU:s typgodkännande i fråga om fordon som omfattas av deras tillämpningsområde. Bilagorna ändrades genom att det till dem fogades ett omnämnande av kraven på permanentmagneters materialåtervinningsbarhet enligt förordningen om kritiska råmaterial.

Enligt artikel 33.3 i förordningen om kritiska råmaterial ska artikel 33 ska inte tillämpas på produkter som omfattas av typgodkännande enligt förordning (EU) 2018/858 eller förordning (EU) nr 168/2013. Enligt artikel 33.3 i förordningen om kritiska råmaterial ska artikel 33 inte tillämpas på produkter som omfattas av typgodkännande enligt ramförordningen (EU) nr 88/858 för bilar och släpfordon samt ramförordningen (EU) nr 168/2013 för fordon i kategori L.

*Nationella åtgärder för cirkularitet*

I artikel 26 i förordningen om kritiska råmaterial föreskrivs det om nationella åtgärder för cirkularitet. Enligt artikel 26.1 ska varje medlemsstat senast två år från dagen för ikraftträdandet av den genomförandeakt som avses i punkt 7 anta och genomföra nationella program som innehåller åtgärder som avses i punkterna 7.a–i. Åtgärderna kan också integreras i befintliga nationella program, såsom nya eller befintliga avfallsplaner och avfallsförebyggande program som antagits enligt artiklarna 28 och 29 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG om avfall och om upphävande av vissa direktiv, det s.k. avfallsdirektivet.

Enligt artikel 26.7 ska kommissionen anta den genomförandeakt som avses i punkt 2 senast den 24 maj 2025. Kommissionen har berett genomförandeakten i fråga 2025, men den har ännu inte publicerats i oktober 2025. Medlemsstaterna ska anta och genomföra de program som avses i punkt 2 senast två år från dagen för ikraftträdandet av genomförandeakten.

Enligt artikel 26.1 ska programmen innehålla åtgärder för att

a) stimulera tekniska framsteg och resurseffektivitet i syfte att dämpa den förväntade ökningen av förbrukningen av kritiska råmaterial i unionen,

b) främja avfallsförebyggande åtgärder och öka återanvändning och reparation av produkter och komponenter med relevant potential för återvinning av kritiska råmaterial,

c) öka insamlingen, sorteringen och bearbetningen av avfall med relevant potential för återvinning av kritiska råmaterial, inbegripet metallskrot, och se till att de förs in i ett lämpligt system för materialåtervinning, i syfte att maximera tillgången till och kvaliteten på återvinningsbart material som insatsvara till anläggningar för materialåtervinning av kritiska råmaterial,

d) öka användningen av sekundära kritiska råmaterial, även genom åtgärder såsom att beakta materialåtervunnet innehåll i tilldelningskriterierna i samband med offentlig upphandling eller ekonomiska incitament för användning av sekundära kritiska råmaterial,

e) öka den tekniska mognaden hos teknik för materialåtervinning av kritiska råmaterial och främja cirkulär design, materialeffektivitet och substitution av kritiska råmaterial i produkter och tillämpningar, åtminstone genom att inkludera stödåtgärder i detta syfte i nationella program för forskning och innovation,

f) säkerställa att åtgärder införts för att utrusta deras arbetskraft med den kompetens som behövs för att stödja cirkulariteten i värdekedjan för kritiska råmaterial, inklusive åtgärder för kompetenshöjning och omskolning,

g) om ekonomiska bidrag ska betalas av producenten i enlighet med dess skyldigheter avseende utökat producentansvar enligt nationell rätt i enlighet med artikel 8.1 i direktiv 2008/98/EG, främja anpassningen av sådana ekonomiska bidrag för att ge incitament till att produkter ska innehålla en större andel sekundära kritiska råmaterial som återvunnits från avfall som materialåtervunnits i enlighet med relevanta miljöstandarder som fastställts i unionsrätten,

h) vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att kritiska råmaterial som exporteras efter det att de upphört att vara avfall uppfyller de relevanta villkoren i enlighet med direktiv 2008/98/EG och annan tillämplig unionsrätt,

i) i förekommande fall stödja användningen av unionens kvalitetsstandarder för materialåtervinningsprocesser för avfallsflöden som innehåller kritiska råmaterial.

*Ekonomisk bedömning*

Enligt artikel 27.1 i förordningen om kritiska råmaterial ska verksamhetsutövare som är skyldiga att utarbeta avfallshanteringsplaner i enlighet med artikel 5 i direktiv 2006/21/EG förse den behöriga myndigheten enligt definitionen i artikel 3.27 i det direktivet med en utredning

Utkast

med en preliminär ekonomisk bedömning av den potentiella återvinningen av kritiska råmaterial från

a) det utvinningsavfall som lagras i anläggningen, och

b) det utvinningsavfall som genereras eller, om det anses vara effektivare, från det totala uttaget innan det blir avfall.

Enligt artikel 27 ska verksamhetsutövare undantas från skyldigheten i punkt 1, om de med en hög grad av säkerhet kan visa för den behöriga myndigheten, enligt definitionen i artikel 3.27 i direktiv 2006/21/EG, att utvinningsavfallet inte innehåller kritiska råmaterial som är tekniskt återvinningsbara.

Enligt artikel 27.2 ska den utredning som avses i punkt 1 åtminstone innehålla en uppskattning av mängden och koncentrationerna av kritiska råmaterial i utvinningsavfallet och i det totala uttaget samt en bedömning av deras tekniska och ekonomiska återvinningsbarhet. Verksamhetsutövare ska närmare specificera de metoder som används för att bedöma mängden och koncentrationerna.

I artikel 27.3 föreskrivs vidare att verksamhetsutövare vid befintliga utvinningsavfallsanläggningar senast den 24 november 2026 ska lämna in den utredning som avses i punkt 1 till den behöriga myndigheten, enligt definitionen i artikel 3.27 i direktiv 2006/21/EG.

Verksamhetsutövare vid nya utvinningsavfallsanläggningar ska lämna in den utredningen till den behöriga myndigheten, enligt definitionen i artikel 3.27 i direktiv 2006/21/EG, när de lämnar in sina avfallshanteringsplaner i enlighet med artikel 7 i det direktivet.

*Nationella program för undersökningsarbete*

Enligt artikel 19 i förordningen om kritiska råmaterial ska varje medlemsstat upprätta ett nationellt program för allmänt undersökningsarbete inriktat på kritiska råmaterial och mineral som innehåller kritiska råmaterial senast den 24 maj 2025. Enligt artikeln ska dessa nationella program ses över åtminstone vart femte år och vid behov uppdateras. Enligt punkt 2 i artikeln ska de nationella programmen omfatta åtgärder för att öka den tillgängliga informationen om förekomsten av kritiska råmaterial i unionen. De ska i förekommande fall omfatta följande åtgärder:

a) Kartläggning av mineraltillgångar i lämplig skala.

b) Geokemiska kampanjer, bland annat för att fastställa den kemiska sammansättningen av jord, sediment eller bergarter.

c) Geovetenskapliga undersökningar, såsom geofysiska undersökningar.

d) Behandling av data som samlats in genom allmänt undersökningsarbete, bland annat genom utveckling av kartor över metallogenetiska områden.

e) Ny behandling av befintliga data från geovetenskapliga undersökningar, för att kontrollera oidentifierade mineralförekomster som innehåller kritiska råmaterial samt mineral som innehåller kritiska råmaterial.

Utkast

Enligt artikel 19.4 i förordningen ska medlemsstaterna underrätta kommissionen om sina nationella program.

*Databas för utvinningsavfall*

Enligt artikel 27.4 i förordningen om kritiska råmaterial ska medlemsstaterna upprätta en databas över de stängda utvinningsavfallsanläggningar som finns på deras territorium, inklusive övergivna utvinningsavfallsanläggningar, förutom stängda utvinningsavfallsanläggningar där avfallsplatsernas särskilda egenskaper eller de geologiska förhållandena gör det osannolikt att potentiellt tekniskt återvinningsbara mängder kritiska råmaterial förekommer. Denna databas ska innehålla information om

a) utvinningsavfallsanläggningens läge, areal och avfallsvolym eller, när så är lämpligt, beräknade volym,

b) verksamhetsutövare eller tidigare verksamhetsutövare vid utvinningsavfallsanläggningen och, i tillämpliga fall, deras rättsliga efterträdare,

c) ungefärliga mängder och koncentrationer av alla råmaterial som ingår i utvinningsavfallet och, i förekommande fall, i den ursprungliga mineralfyndigheten, i enlighet med punkt 7,

d) all ytterligare information som medlemsstaten anser vara relevant för att möjliggöra återvinning av kritiska råmaterial från utvinningsavfallsanläggningen.

Den databas som avses i artikel 27.4 ska inrättas senast den 24 november 2026 och alla uppgifter ska föras in i databasen senast den 24 maj 2027. Den ska göras tillgänglig för allmänheten i digital form och uppdateras minst vart tredje år för att införliva ytterligare tillgänglig information och nyligen stängda eller nyligen identifierade anläggningar.

Av artikel 27.7 framgår att för att tillhandahålla den information som avses i punkt 4 led c ska medlemsstaterna genomföra åtminstone följande åtgärder:

a) För stängda utvinningsavfallsanläggningar ska medlemsstaterna senast den 24 november 2026 göra en omfattande översyn av tillgängliga tillstånd eller, när tillstånd inte finns, annan tillgänglig dokumentation.

b) För sådana utvinningsavfallsanläggningar där tillgänglig information skulle kunna visa på förekomst av potentiellt ekonomiskt återvinningsbara mängder kritiska råmaterial ska medlemsstaterna senast den 24 maj 2026 dessutom genomföra representativ geokemisk provtagning.

c) För sådana utvinningsavfallsanläggningar där den verksamhet som beskrivs i samma punkt i leden a och b visar på förekomst av potentiellt ekonomiskt återvinningsbara mängder kritiska råmaterial ska medlemsstaterna senast den 24 mars 2027 dessutom genomföra en mer detaljerad provtagning med påföljande kemisk och mineralogisk karakterisering som omfattar borrkärneloggning eller likvärdig teknik, om detta är miljömässigt godtagbart i enlighet med tillämpliga miljökrav på unionsnivå och, i tillämpliga fall, med kraven i direktiv 2006/21/EG.

Enligt artikel 27.8 i förordningen ska den verksamhet som avses i punkt 7 bedrivas inom gränserna för de nationella rättsordningarna om mineraltillgångar, avfall, äganderätt, äganderätt till

Utkast

mark, miljö- och hälsokonsekvenser samt alla andra relevanta bestämmelser. Om sådana faktorer hindrar verksamheten ska medlemsstaternas myndigheter söka samarbete med verksamhetsutövaren vid utvinningsavfallsanläggningen eller dess ägare. Resultaten av den verksamhet som avses i punkt 7 ska göras tillgängliga i den databas som avses i punkt 4. Om möjligt ska medlemsstaterna i databasen inkludera en klassificering av stängda utvinningsavfallsanläggningar i enlighet med Förenta nationernas ramklassificering för resurser.

*Rapportering*

Artikel 45 i förordningen om kritiska råmaterial innehåller bestämmelser om rapportering. Enligt artikel 45.1 ska medlemsstaterna senast den 24 maj 2026 och därefter årligen överlämna en rapport till kommissionen med de uppgifter som avses i artiklarna 19.5, 21.1, 21.2, 22.1, 23.5 och 26.6.

Rapporteringen omfattar således för det första uppgifter om hur genomförandet av de åtgärder som ingår i de nationella programmen för undersökningsarbete enligt artikel 19.5 i förordningen framskrider.

Enligt artikel 21.1 ska medlemsstaterna, i sina rapporter som överlämnas enligt artikel 45, lämna uppgifter till kommissionen om nya eller befintliga projekt för kritiska råmaterial på sina territorier som är relevanta med avseende på produktion av och produktionskapacitet för kritiska råmaterial i unionen och globalt i olika led i värdekedjan för råmaterial, inklusive en klassificering av nya projekt enligt Förenta nationernas ramklassificering av resurser. Enligt punkt 2 led a ska medlemsstaterna identifiera centrala marknadsaktörer längs värdekedjan för kritiska råmaterial som är etablerade på deras respektive territorier och de ska övervaka deras verksamheter genom att granska offentligt tillgängliga uppgifter och vid behov genom regelbundna och proportionella undersökningar i syfte att samla in den information som krävs för kommissionens övervakning och stresstester enligt artikel 20. Enligt artikel 21.2 ska medlemsstaterna i sina rapporter som överlämnas enligt artikel 45, lämna information om insamlingen av information enligt punkt 2 led a.

Med stöd av artikel 22.1 ska medlemsstaterna i sina rapporter som överlämnas enligt artikel 45, lämna uppgifter till kommissionen om läget för sina strategiska lager av strategiska råmaterial. Medlemsstaterna ska inte vara skyldiga att tillhandahålla information om vissa strategiska lager när sådan information skulle kunna äventyra medlemsstatens försvar eller nationella säkerhet. Om en medlemsstat vägrar att tillhandahålla sådan information ska den lämna ett motiverat meddelande.

Enligt artikel 23.3 i förordningen får kommissionen, med beaktande av de synpunkter som den nämnd för kritiska råmaterial som inrättats genom förordningen har, avge yttranden till medlemsstaterna om

a) att öka nivån på strategiska lager och vid behov produktionskapaciteten, med beaktande av vissa aspekter och

b) att ändra eller samordna reglerna eller förfarandena för frisläppande, tilldelning och fördelning av strategiska lager i syfte att förbättra den potentiella gränsöverskridande tillgängligheten, särskilt när det är nödvändigt för produktion av strategisk teknik.

Utkast

Yttrandena är inte förpliktande för medlemsstaterna. Enligt artikel 23.8 ska varken artikel 23 eller 22 i förordningen innebära en skyldighet för medlemsstaterna att hålla eller frisläppa strategiska lager. Enligt artikel 23.5 ska medlemsstaterna emellertid i sina rapporter som överlämnas enligt artikel 45, lämna information om huruvida och på vilket sätt de har genomfört eller avser att genomföra kommissionens yttranden som avses i punkt 3 i samma artikel.

Enligt artikel 26.6 i förordningen ska medlemsstaterna i sina rapporter som överlämnas enligt artikel 45 lämna information om antagandet av de nationella program för cirkulär ekonomi som avses i punkt 1 och om framstegen i det effektiva genomförandet av de åtgärder som vidtagits i enlighet med programmen. Med stöd av artikeln omfattar rapporteringen således också rapportering om utarbetande och genomförande av sådana program för cirkulär ekonomi som avses i förordningen.

*Sanktioner*

I artikel 47 i förordningen om kritiska råmaterial föreskrivs det om sanktioner. Enligt artikeln ska medlemsstaterna senast den 24 november 2026 fastställa regler om sanktioner för överträdelse av bestämmelserna i förordningen och vidta alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de tillämpas. Sanktionerna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande. Enligt artikeln ska medlemsstaterna till kommissionen anmäla dessa regler och åtgärder utan dröjsmål samt utan dröjsmål eventuella ändringar som berör dem.

I skäl 71 i ingressen i förordningen ges preciserande exempel på sådana skyldigheter i fråga om vilka det kan var motiverat att införa bestämmelser om sanktioner för företag. Enligt ingressen bör medlemsstaterna för att säkerställa att de skyldigheter som fastställs i denna förordning uppfylls föreskriva om sanktioner för företag som inte iakttar sina skyldigheter, bland annat om riskberedskap, projektrapportering och information om materialåtervinnbarhet.

## 3.Nuläge och bedömning av nuläget

*Marknadskontroll*

Syftet med marknadskontrollen är att säkerställa att produkterna uppfyller de krav som ställs i lagstiftningen. I Finland har marknadskontrollen ordnats produktsektorvis och skötts av flera marknadskontrollmyndigheter. Marknadskontrollmyndigheterna i Finland är verksamma inom sammanlagt sju ministeriers förvaltningsområden, och marknadskontrollen sköts i huvudsak av ämbetsverk som styrs av ministerierna. Ett undantag är den marknadskontroll som social- och hälsovårdsministeriets avdelning för arbete och jämställdhet och regionförvaltningsverkens fem ansvarsområden för arbetarskyddet genomför i fråga om tekniska anordningar som i väsentlig utsträckning är avsedda att användas i arbete. Inom denna sektor fattas besluten om begränsning av tillhandahållande på marknaden eller överlåtelse av produkter för användning vid ministeriet.

Övervakningen av de produkter som anges i artikel 28.1 i EU:s förordning om kritiska råmaterial utförs av flera myndigheter och med stöd av flera olika författningar. Nedan behandlas de centrala författningar i vilka fastställs marknadskontrollen i fråga om sådana produkter som avses i förordningen.

*Allmänna marknadskontrollförordningen*

Utkast

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1020 om marknadskontroll och överensstämmelse för produkter och om ändring av direktiv 2004/42/EG och förordningarna (EG) nr 765/2008 och (EU) nr 305/2011, nedan *marknadskontrollförordningen*, är en horisontell rättsakt med brett tillämpningsområde som gäller marknadskontrollen av olika produktgrupper. I förordningen finns det bestämmelser bland annat om allmänna harmoniserade ramar för marknadskontrollen och den yttre gränskontrollen i medlemsstaterna samt om minimikrav på marknadskontrollmyndigheters befogenheter. Marknadskontrollförordningen är direkt tillämplig lagstiftning i medlemsstaterna, men som stöd för förordningen behövs också nationella, kompletterande bestämmelser.

Arbets- och näringsministeriet svarar för det nationella genomförandet av marknadskontrollförordningen. Nationella bestämmelser som kompletterar marknadskontrollförordningen har utfärdats i lagen om marknadskontrollen av vissa produkter (1137/2016), nedan *marknadskontrollagen*. Marknadskontrollagen är en horisontell allmän lag om marknadskontroll som gäller vissa produktsektorer, och den baserar sig på NLF-förordningen och på specialbestämmelser om vissa produktgrupper. Genom marknadskontrollagen har bestämmelserna om marknadskontroll i EU:s produkträttsakter och bestämmelserna om kontroll av produkter som förs in på EU-marknaden genomförts. I 1 § föreskrivs det om marknadskontrollagens tillämpningsområde. Marknadskontrollagens tillämpningsområde i fråga om produkter bestäms genom sektorlagarnas tillämpningsområde. Eftersom marknadskontrollagen är av allmän karaktär är dess tillämpningsområde beroende av vad som föreskrivs i speciallagar. Om det i en produktlag som hör till marknadskontrollagens tillämpningsområde särskilt föreskrivs om marknadskontroll på ett avvikande sätt eller om särskilda tilläggskrav, ska produktlagen tillämpas.

I 3 kap. i marknadskontrollagen föreskrivs det om tillsynsåtgärder. I 8 § föreskrivs det om myndighetens rätt att få information av ekonomiska aktörer. I 28 § i marknadskontrollagen föreskrivs det om vite och hot om tvångsutförande. Enligt den paragrafen får marknadskontrollmyndigheten förena ett förbud eller föreläggande som den meddelat med stöd av lagen med vite eller med hot om tvångsutförande. Bestämmelser om användningen av dessa administrativa tvångsmedel finns i viteslagen (1113/1990). Enligt paragrafen får marknadskontrollmyndigheten förena ett förbud eller föreläggande som den meddelat med stöd av lagen med vite eller med hot om att den försummade åtgärden utförs på den försumliges bekostnad. Kostnaderna för en åtgärd som vidtagits genom tvångsutförande betalas i förskott av statens medel, men de kan indrivas hos den försumlige utan dom eller beslut. Marknadskontrollagen innehåller således bland annat påföljdsbestämmelser som ska iakttas i den lagstiftning som hör till dess tillämpningsområde, om inte något annat föreskrivs i produktlagarna. I de produktlagar som hör till lagens tillämpningsområde föreskrivs det vid behov särskilt om straffbestämmelser och hänvisningar till strafflagen.

Enligt 4 § 2 mom. i marknadskontrollagen är Tullen den myndighet som svarar för de yttre gränskontrollerna enligt artikel 25.1 i marknadskontrollförordningen och som övervakar att exportförbudet enligt 23 § och föreläggandet om förstöring enligt 25 § iakttas vid den yttre gränsen. I marknadskontrollagen föreskrivs dessutom om det centrala samordningskontoret för marknadskontroll, som är Säkerhets- och kemikalieverket.

*Förordningen om allmän produktsäkerhet*

I Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/988 om allmän produktsäkerhet, ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1025/2012 och

Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2020/1828 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/95/EG och rådets direktiv 87/357/EEG, nedan *förordningen om allmän produktsäkerhet*, finns bestämmelser om vad som anges i förordningens rubrik. Syftet med förordningen om allmän produktsäkerhet är att skydda konsumenter och deras säkerhet såsom en av de grundläggande principerna i unionens rättsliga ram och såsom fastställs i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (skäl 5). Syftet med förordningen om allmän produktsäkerhet är att bidra till att uppnå de mål som avses i artikel 169 i EUF-fördraget. Den syftar särskilt till att säkerställa konsumenters hälsa och säkerhet och att den inre marknaden fungerar när det gäller produkter avsedda för konsumenter.

Lagen om konsumentprodukters säkerhet (184/2025) är en central lag som nationellt genomför den allmänna produktsäkerhetsförordningen. Enligt 4 § 1 mom. är Säkerhets- och kemikalieverket den marknadskontrollmyndighet som avses i förordningen om allmän produktsäkerhet, om inte något annat följer av 3 mom.

Enligt 4 § 2 mom. är Tullen, om inte något annat följer av 3 mom., den marknadskontrollmyndighet som avses i förordningen om allmän produktsäkerhet och denna lag, om marknadskontrollen gäller

1) import från länder utanför Europeiska unionen,

2) export från Finland,

3) transitering genom Finland,

4) lossning av ett parti konsumentprodukter och tillhörande lagring när konsumentprodukter levereras till Finland från Europeiska unionens medlemsstater.

När en myndighet med stöd av annan lagstiftning övervakar en konsumentprodukts säkerhet är den myndigheten enligt 4 § 3 mom. den marknadskontrollmyndighet som avses i förordningen om allmän produktsäkerhet och lagen om konsumentprodukters säkerhet. Om den övervakning som sker med stöd av annan lagstiftning endast omfattar enstaka säkerhetsaspekter, övervakar den myndighet som avses i ovannämnda moment dock inte efterlevnaden av bestämmelserna i kapitel II i förordningen om allmän produktsäkerhet.

*Maskinförordningen*

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1230 om maskiner och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/42/EG och rådets direktiv 73/361/EEG, nedan *maskinförordningen*, hör till marknadskontrollförordningens tillämpningsområde. I den nationella lagstiftningen har maskinförordningen genomförts genom statsrådets förordning om maskiners säkerhet (400/2008), lagen om vissa tekniska anordningars överensstämmelse med gällande krav (1016/2004) och till vissa delar genom lagen om konsumentprodukters säkerhet. På basis av denna regleringslösning tillämpas på marknadskontrollen av maskiner nationellt två lagar: på marknadskontrollen av maskiner som är avsedda för yrkesmässig användning tillämpas lagen om vissa tekniska anordningars överensstämmelse med gällande krav och på marknadskontrollen av maskiner som är avsedda för konsumentbruk lagen om konsumentprodukters säkerhet.

Utkast

Enligt 4 § 4 mom. i lagen om konsumentprodukters säkerhet är Säkerhets- och kemikalieverket marknadskontrollmyndighet när det gäller maskiner som är avsedda att användas av konsumenter.

Enligt 12 § i lagen om vissa tekniska anordningars överensstämmelse med gällande krav utövar arbetarskyddsmyndigheten tillsyn över efterlevnaden av den lagen, förordningen om personlig skyddsutrustning, förordningen om linbaneanläggningar och artikel 4 i marknadskontrollförordningen.

Flera av de produkter som avses i artikel 28.1 i förordningen om kritiska råmaterial omfattas av maskinförordningens tillämpningsområde och övervakas inom ramen för maskinförordningen och den nationella lagstiftning genom vilken den genomförs.

*Leksakers säkerhet*

Bestämmelser om leksakers säkerhet finns i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/48/EG om leksakers säkerhet. Direktivet har genomförts nationellt genom lagen om leksakers säkerhet (1154/2011), nedan *leksakslagen*. I 56 § i den lagen finns det bestämmelser om tillsynsmyndigheter. Enligt 1 mom. finns bestämmlser om marknadskontrollmyndigheten i 4 § 1 mom. i marknadskontrollagen. Det är huvudsakligen Säkerhets- och kemikalieverket som svarar för marknadskontrollen av leksaker enligt marknadskontrollagen.

Enligt 4 § 2 mom. i leksakslagen är Tullen, utöver vad som föreskrivs i 4 § 1 mom. i marknadskontrollagen, i fråga om leksaker den marknadskontrollmyndighet som avses i artiklarna 25–28 i marknadskontrollförordningen. Dessutom utövar Tullen som marknadskontrollmyndighet tillsyn över att leksakslagen följs vid avlastning av ett varuparti och anknytande lagring i Finland när leksaker levereras från medlemsstater i Europeiska unionen till Finland. När Tullen är marknadskontrollmyndighet tillämpas utöver tullagen (304/2016) även 6 och 7 §, 3 kap. samt 27–29 § i marknadskontrollagen.

Produkter som avses i artikel 28.1 i förordningen om kritiska råmaterial kan också inbegripa produkter som betraktas som leksaker, om leksakerna innehåller elmotorer som innehåller permanentmagneter.

*Motorfordon*

I ramförordningen om bilar och släpfordon till dem och ramförordningen om fordon i kategori L föreskrivs det om typgodkännande och marknadskontroll av fordon som omfattas av deras tillämpningsområde.

Enligt 174 § i fordonslagen (82/2021) är Transport- och kommunikationsverket i Finland den marknadskontrollmyndighet som avses i ramförordningen om bilar och släpfordon till dem samt ramförordningen om fordon i kategori L. Marknadskontrollen av motorfordon och vissa lätta fordon enligt artikel 28.1 i förordningen om kritiska råmaterial kopplades till marknadskontrollen enligt förordningarna (EU) 2018/858 och (EU) 168/2013 genom ändringar i förordningarnas bilagor. (Se det huvudsakliga innehållet i den ovannämnda EU-rättsakten för närmare information).

Enligt artikel 2.44 avses i förordningen om kritiska råmaterial med motorfordon varje typgodkänt fordon i kategorierna M eller N som anges i artikel 4.1 a och b i förordning (EU)

Utkast

2018/858. Sådan marknadskontroll som avses i förordning (EU) 2018/858 och som genomförts i Finland genom bestämmelser i fordonslagen omfattar således marknadskontroll när det gäller skyldigheter i fråga om permanentmagneter för motorfordon enligt artikel 28 och 29 i förordningen om kritiska råmaterial som avses i artikel 28.1 i den förordningen.

Enligt artikel 2.44 avses i förordningen om kritiska råmaterial med lätt transportmedel varje lätt hjulförsett fordon som kan drivas med enbart sin elmotor eller med en kombination av motor och mänsklig kraft, inklusive elskotrar, elcyklar och typgodkända fordon i kategori L i den mening som anges i artikel 4 i förordning (EU) nr 168/2013.

Sådana typgodkända fordon i kategori L som avses i artikel 4 i förordning (EU) nr 168/2013 omfattas av den marknadskontroll som avses i 174 § i fordonslagen, och det behöver inte föreskrivas särskilt om marknadskontroll enligt artikel 28 och 29 i fråga om dem. Till den del de produkter som avses i artikel 28.1 i förordningen om kritiska råmaterial inte är sådana typgodkända fordon i kategori L som avses i artikel 4 i förordning (EU) nr168/2013, ska det nationellt föreskrivas särskilt om marknadskontrollmyndigheten i fråga om dem.

För närvarande fördelas tillsynen över andra lätta fordon än typgodkända fordon i kategori L i Finland mellan Transport- och kommunikationsverket och Säkerhets- och kemikalieverket. Transport- och kommunikationsverket övervakar dessa fordon med stöd av fordonslagen och Säkerhets- och kemikalieverket med stöd av regleringen i fråga om maskiner.

*Medicintekniska produkter*

Bestämmelser om marknadskontrollen av medicintekniska produkter finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/745 om medicintekniska produkter, om ändring av direktiv 2001/83/EG, förordning (EG) nr 178/2002 och förordning (EG) nr 1223/2009 och om upphävande av rådets direktiv 90/385/EEG och 93/42/EEG, nedan *MD-förordningen*, och i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/746 om medicintekniska produkter för in vitro-diagnostik och om upphävande av direktiv 98/79/EG och kommissionens beslut 2010/227/EU, nedan *IVD-förordningen*, samt i lagen om medicintekniska produkter (719/2021) och i lagen om vissa medicintekniska produkter enligt EU-direktiv (629/2010). Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet är den behöriga myndighet för medicintekniska produkter som avses i MD-förordningen och den behöriga myndighet för medicintekniska produkter för in vitro-diagnostik som avses i IVD-förordningen samt den myndighet med ansvar för anmälda organ som avses i de förordningarna. Bestämmelser om medicintekniska produkter finns i MD-förordningen och IVD-förordningen, som kompletteras nationellt av lagen om medicintekniska produkter och lagen om vissa medicintekniska produkter enligt EU-direktiv.

Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet är behörigt att utföra de uppgifter och utöva de befogenheter som medlemsstaterna har enligt MD-förordningen och IVD-förordningen. Därtill är det i fråga om produkter som omfattas av tillämpningsområdet för MD-förordningen och IVD-förordningen den marknadskontrollmyndighet som avses i marknadskontrollförordningen.

Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet ska sköta de styrnings-, tillstånds- och tillsynsuppgifter som centret har enligt lagstiftningen om medicintekniska produkter. Det har till uppgift att med stöd av 37 § 1 mom. i lagen om medicintekniska produkter övervaka och främja säkerheten hos medicintekniska produkter och i användningen av dem samt

produkternas överensstämmelse med kraven. Bestämmelser om befogenheterna för Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet att utöva tillsyn finns i 5 kap. i lagen om medicintekniska produkter. Enligt 38 § i lagen om medicintekniska produkter är Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet behörigt att utföra de inspektioner som avses i MD-förordningen och IVD-förordningen samt att utföra inspektioner för att övervaka annan verksamhet som föreskrivs i den lagen.

I regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning som kompletterar EU:s förordning om artificiell intelligens (RP 46/2025 rd) föreslås det att Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet också ska vara marknadskontrollmyndighet för medicintekniska produkter i fråga om förordning (EU) 2024/1689 om harmoniserade regler för artificiell intelligens och om ändring av förordningarna (EG) nr 300/2008, (EU) nr 167/2013, (EU) nr 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 och (EU) 2019/2144 samt direktiven 2014/90/EU, (EU) 2016/797 och (EU) 2020/1828 (förordning om artificiell intelligens), nedan *AI-förordningen*. AI-förordningen och den föreslagna nationella lagstiftning som kompletterar den utgör en del av det regelverk som avses i marknadskontrollförordningen. Vid marknadskontroll enligt AI-förordningen utövar Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet tillsyn över medicintekniska produkter när de innehåller ett system för artificiell intelligens som omfattas av AI-förordningens tillämpningsområde.

*Övriga produkter som omfattas av marknadskontrollen*

Till de produktgrupper som klassificeras i artikel 28.1 i förordningen om kritiska råmaterial kan också höra produkter som omfattas av annan sektorreglering, i synnerhet om de innehåller elmotorer som i sin tur innehåller permanentmagneter. Sådana produkter som kan omfattas av artikeln är till exempel obemannade luftfarkoster, radioanläggningar och laserapparatur. Marknadskontrollen av dessa produkter har ordnats genom till exempel bestämmelserna marknadskontrollförordningen och marknadskontrollagen, luftfartslagen (864/2014) och strålskyddslagen (859/2018).

*Det nationella programmet för undersökningsarbete och databasen över stängda utvinningsavfallsanläggningar*

Enligt 3 § 1 mom. i lagen om Geologiska forskningscentralen (167/2011) har forskningscentralen till uppgift att bedriva forskning och producera experttjänster inom sitt ansvarsområde. Verksamheten kan också vara avgiftsbelagd. Enligt 2 mom. utför forskningscentralen dessutom de övriga uppgifter i anslutning till forskning och innovationsverksamhet som arbets- och näringsministeriet ger centralen i sin resultatstyrning. Enligt 3 mom. ska närmare bestämmelser om forskningscentralens uppgifter utfärdas genom förordning av statsrådet.

Enligt 1 § i statsrådets förordning om Geologiska forskningscentralen (168/2011) ska forskningscentralen för fullgörande av de uppgifter som föreskrivs i 3 § i lagen om Geologiska forskningscentralen

1) genom egen finansiering, samfinansiering och på uppdrag utföra sådant forsknings- och utvecklingsarbete inom det geologiska området som behövs för näringslivet och för samhället i övrigt,

Utkast

2) främja forskningen inom sitt ansvarsområde genom att delta i internationellt samarbete och betjäna såväl inhemska som utländska kunder,

3) sörja för insamlandet av uppgifter och informationsförsörjningen inom sitt ansvarsområde, och

4) utföra andra uppgifter som bestäms eller föreskrivs för centralen.

Enligt 12 § i lagen om statsrådet (175/2003) avgörs de ärenden som ankommer på statsrådet vid statsrådets allmänna sammanträde eller i ett ministerium. Enligt 12 § 4 mom. avgörs andra på statsrådet ankommande ärenden än de som avses i 12 § 2 mom. i ett ministerium. Enligt reglementet för statsrådet (262/2003) fördelar sig ärendena på ministeriernas ansvarsområden så som föreskrivs i 3 kap. Ett ärende behandlas av det ministerium till vars ansvarsområde ärendet huvudsakligen hör. Enligt 21 § hör näringspolitiken till arbets- och näringsministeriets ansvarsområde. Enligt statsrådets förordning om arbets- och näringsministeriet (1024/2007) hör gruvfrågorna och utnyttjandet av de mineraliska naturresurserna i samband därmed till ministeriets uppgifter. Geologiska forskningscentralen beredde på uppdrag av arbets- och näringsministeriet ett nationellt program för undersökningsarbete i enlighet med artikel 19 i EU:s förordning om kritiska råmaterial på basis av det underlag som kommissionen gett. Geologiska forskningscentralen lämnade in ett förslag till nationellt program för undersökningsarbete till arbets- och näringsministeriet den 21 maj 2025. Arbets- och näringsministeriet godkände förslaget till program för undersökningsarbete den 12 september 2025 och lämnade det till Europeiska kommissionen i enlighet med artikel 19.4 i förordningen om kritiska råmaterial. För att skapa tydlighet i myndigheternas verksamhet och i lagstiftningen har det dock ansetts nödvändigt att i lag föreskriva särskilt om vilken myndighet som svarar för utarbetandet, granskningen och uppdateringen av programmet för undersökningsarbete.

Med tanke på tydligheten avseende gränserna för myndigheternas befogenheter och lagstiftningen har det ansetts nödvändigt att i lag föreskriva särskilt om vilken myndighet som ansvarar för upprättandet av en databas över utvinningsavfall och för insamlingen av uppgifter i anslutning till den.

## 4.Förslagen och deras konsekvenser

### 4.1.De viktigaste förslagen

Den nya lag om införande och övervakning av vissa skyldigheter enligt förordningen om kritiska råmaterial som föreslås i denna regeringsproposition ska innehålla sådana nationella sektorspecifika bestämmelser som produktregleringen enligt artiklarna 28 och 29 i förordningen om kritiska råmaterial förutsätter. Dessutom föreslås det att marknadskontrollagen ändras genom att behövliga hänvisningsbestämmelser fogas till den.

I denna proposition föreslås det att marknadskontrolluppgifter åläggs myndigheter med iakttagande av den produktsektorsspecifika indelning som är utgångspunkten i den nationella lagstiftningen. Det föreslås att Säkerhets- och kemikalieverket ska vara marknadskontrollmyndighet, förutom i de fall där en annan myndighet med stöd av annan lagstiftning utövar tillsyn över en produkts säkerhet. I sådana fall är marknadskontrollmyndigheten den myndighet som utövar tillsyn över säkerheten hos produkten i fråga. En myndighet ska dock inte vara den marknadskontrollmyndighet som

svarar för tillsynen över de skyldigheter som föreskrivs i artikel 28, 29 eller 33 i förordningen om kritiska råmaterial, om den tillsyn som utövas med stöd av annan lagstiftning gäller endast enskilda säkerhetsaspekter.

I praktiken fördelas marknadskontrolluppgifterna till centrala delar bland annat på Säkerhets- och kemikalieverket, arbetarskyddsmyndigheten, Tullen och Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet, men på grund av produkternas stora mångfald har det inte ansetts vara möjligt med uttömmande reglering. Med stöd av sektorslagstiftningen ska också andra marknadskontrollmyndigheter vara skyldiga att övervaka kraven enligt förordningen, när de övervakar en produkt med stöd av sektorslagstiftningen. Avsikten är inte att genom den föreslagna lagen ändra myndigheternas nuvarande ansvarsförhållanden, utan gränsfallen ska styras av tillämpningspraxis och sedvanligt samarbete mellan myndigheterna.

I propositionen föreslås det att det program för främjande av materialåtervinning av kritiska råmaterial som avses i förordningen om kritiska råmaterial och en senare granskning av programmet ska åläggas arbets- och näringsministeriet.

Vidare fastställs genom de föreslagna ändringarna att den myndighet som ansvarar för utarbetandet och uppdateringen av det nationella programmet för undersökningsarbete som avses i artikel 19 i förordningen om kritiska råmaterial och för upprättandet och uppdateringen av den databas över stängda utvinningsavfallsanläggningar som avses i artikel 27 i den förordningen ska vara Geologiska forskningscentralen.

Dessutom föreslås det en allmän rapporteringsskyldighet enligt förordningen för arbets- och näringsministeriet. Därtill föreslås bestämmelser om arbets- och näringsministeriets rätt att få information av de behöriga myndigheterna i den form som rapporteringsskyldigheten enligt förordningen förutsätter samt om rätten att lämna sådan information som är nödvändig för rapporteringen till Europeiska kommissionen. Genom propositionen åläggs arbets- och näringsministeriet att genomföra det program för främjande av cirkulariteten av mineraler och metaller som avses i förordningen.

I lagen föreslås informativa bestämmelser om skyldigheten enligt artikel 27.1 i förordningen för verksamhetsutövare som är skyldiga att utarbeta en plan för hantering av utvinningsavfall att göra en ekonomisk bedömning av den potentiella återvinningen av kritiska råmaterial från utvinningsavfall som lagras i avfallsanläggningar eller från det utvinningsavfall som genereras eller, om det anses vara effektivare, från det totala uttaget innan det blir avfall.

I denna proposition föreslås inga bestämmelser om marknadskontroll i anslutning till den deklaration om miljöavtryck som avses i artikel 31 i förordningen. Bestämmelser om marknadskontrollen i fråga om de skyldigheter enligt artikel 31 som träder i kraft senare utfärdas senare genom en ändring.

### 4.2.De huvudsakliga konsekvenserna

5.2.1 Konsekvenser för statsbudgeten

Utkast

Marknadskontrolluppgifterna påverkar de centrala marknadskontrollmyndigheternas resursbehov från och med 2027. Dessutom kan nya systemändringar medföra engångskostnader år 2026.

Denna proposition kan uppskattas förutsätta 0,1–0,5 årsverken på årsnivå beroende på mängden produkter som omfattas av myndighetens tillsyn. Om ett behov på 0,5 årsverken riktar sig till en myndighets verksamhet, innebär detta en ökning av resursbehovet med 50 000 euro på årsnivå.

Eventuella behov av tilläggsresurser till följd av de nya marknadskontrolluppgifterna bedöms vid beredningen av rambeslutet för statsfinanserna och budgetpropositionerna.

Bestämmelser om de uppgifter som krävs för uppdatering, underhåll och distribution av det nationella programmet för undersökningsarbete och databasen över utvinningsavfall föreslås tas in i lagen om Geologiska forskningscentralen. Skötseln av de uppgifter som anges i lagen förutsätter resurser på 3 årsv. och 300 000 euro från och med 2026. Upprättandet och uppdateringen av det nationella programmet för undersökningsarbete förutsätter resurser på 1,5 årsverken och 150 000 euro per år. Uppdatering, underhåll och distribution av databasen över utvinningsavfall förutsätter resurser på 1,5 årsverken och 150 000 euro per år.

Eventuella behov av tilläggsresurser till följd av de nya uppgifterna bedöms vid beredningen av rambeslutet för statsfinanserna och budgetpropositionerna.

Dessa konsekvenser beror direkt på EU-lagstiftningen.

Ett av de sex strategiska målen i Finlands nationella mineralstrategi är ett effektivt genomförande av EU:s förordning om kritiska råmaterial. I samband med beredningen av mineralstrategin konstaterades det att det nationella programmet för undersökningsarbete kräver tilläggsresurser för att kunna genomföras. Vid beredningen av det nationella programmet för undersökningsarbete preciserades resursbehovet till 3 000 000 euro per år. Största delen av det årliga resursbehovet riktas till upphandling av externa tjänster. De upphandlingar som behövs för genomförandet av det nationella prospekteringsprogrammet omfattar geofysiska mätningar, borrningstjänster och analystjänster.

### 5.2.2 Konsekvenser för myndigheterna

I propositionen föreslås bestämmelser om marknadskontroll, vilka i praktiken innebär nya myndighetsuppgifter för bland annat Säkerhets- och kemikalieverket, arbetarskyddsmyndigheten, Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet och Tullen. Övriga eventuella tillsynsmyndigheter fastställs i enlighet med sektorregleringen i fråga om produktsäkerhet och den gränsdragning avseende befogenheter som görs med stöd av den. I regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om marknadskontrollen av vissa produkter och till vissa lagar som har samband med den (RP 139/2021 rd, s. 26) konstateras att när nya produktbestämmelser införs i tillämpningsområdet för marknadskontrollagen, kan det också antas att marknadskontrollsmyndigheternas verksamhetsområde utvidgas i någon mån. Denna proposition utvidgar alltså åtminstone befogenheterna för Säkerhets- och kemikalieverket, arbetarskyddsmyndigheten, Tullen och Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet i viss mån. Effekten är dock begränsad med beaktande av att uppgifterna enligt förordningen om kritiska råmaterial är relativt begränsade.

Trots att de första produktkraven enligt förordningen om kritiska råmaterial träder i kraft först 2027, ska den nationella marknadskontrollmyndigheten redan betydligt tidigare kunna informera om förordningen och svara på frågor som gäller skyldigheterna enligt förordningen. I praktiken kommer kommunikationen och rådgivningen att förorsaka myndigheterna arbete regelbundet senast från och med ikraftträdandet av den nationella lagen. Därtill måste det reserveras tillräckligt med tid för de nödvändiga systemändringarna.

I denna proposition föreslås det att arbets- och näringsministeriet ska utarbeta en plan för cirkulär ekonomi. Utarbetandet av en plan för cirkulär ekonomi föranleder också arbete för miljöministeriet, till vars ansvarsområde en del av åtgärderna i programmet hör. Också rapporteringen i anslutning till programmet för cirkulär ekonomi till Europeiska kommissionen skulle föranleda arbete för miljöministeriet och eventuellt de myndigheter som hör till dess förvaltningsområde, om dessa deltar i utarbetandet av programmets åtgärder.

Propositionens konsekvenser för Geologiska forskningscentralens verksamhet och ansvar hänför sig till utarbetandet och uppdateringen av det nationella programmet för undersökningsarbete samt till uppdateringen, upprätthållandet och distributionen av databasen över utvinningsavfall. Genomförandet av propositionen ökar Geologiska forskningscentralens skyldigheter utöver dess befintliga ansvar.

### 5.2.3 Konsekvenser för företagen

Förordningen om kritiska råmaterial innehåller direkt tillämpliga krav och skyldigheter för sådana företag i medlemsstaterna som släpper ut produkter som omfattas av förordningens tillämpningsområde på marknaden. Kraven och skyldigheterna i fråga lämnar i princip inget nationellt handlingsutrymme, och därför kan den nationella lagstiftningen inte i någon betydande grad påverka de direkta konsekvenser som förordningen har för företagen. De skyldigheter som direkt följer av förordningen medför till vissa delar nya skyldigheter för företagen och därmed också en administrativ börda.

Därtill ska till exempel aktörer som bedriver utvinningsverksamhet och som omfattas av skyldigheten enligt direktivet om utvinningsavfall att utarbeta en plan för hantering av utvinningsavfall göra en preliminär ekonomisk utredning enligt artikel 26 i förordningen om kritiska råmaterial av den potentiella återvinningen av kritiska råmaterial från utvinningsavfall som lagras i avfallsanläggningar eller från utvinningsavfall som genereras eller att visa att utvinningsavfallet inte innehåller kritiska råmaterial som är tekniskt återvinningsbara. År 2023 var 45 gruvor verksamma i Finland, av vilka 10 var metallmalmgruvor och 35 industrimineralgruvor. Dessa 45 gruvdriftsaktörer ska antingen göra en utredning eller visa att utvinningsavfallet från en deponi inte innehåller kritiska råmaterial.

I slutet av 2023 gällde i Finland 4900 marktäktstillstånd, varav 2700 gällde grus, 2100 bergstensmaterial och 300 andra marksubstanser. En del av tillstånden hade beviljats för flera marksubstanser. Under de senaste åren har 400–500 tillstånd beviljats årligen. År 2023 var de täktmängder som tilläts av marktäktstillstånden 730 miljoner $m^3$ för berg, 410 miljoner $m^3$ för grus och 20 miljoner $m^3$ för annat marksubstanser. I fråga om marktäktsprojekt uppkommer utvinningsavfall endast i en liten del av dem och således bedöms skyldigheten att göra en utredning enligt artikel 26 i förordningen om kritiska råmaterial av den potentiella återvinningen av kritiska råmaterial från utvinningsavfall eller att visa att utvinningsavfallet inte innehåller kritiska råmaterial som är tekniskt återvinningsbara gälla en mycket liten mängd aktörer.

Utkast

Även om skyldigheterna enligt EU-förordningen medför en ny administrativ börda för vissa företag, ligger det i aktörernas intresse att information om och rådgivning om de nya kraven ges och att verksamheten därefter övervakas effektivt och jämlikt. Det kan anses att även aktörerna drar nytta av att man till exempel ingriper i produkter som inte överensstämmer med kraven.

Ur företagens synvinkel är det viktigt att det föreskrivs tydligt om de marknadskontrolluppgifter och befogenheter som förutsätts i fråga om de produkter som omfattas av förordningens tillämpningsområde. Eftersom bestämmelserna om marknadskontroll tillämpas inom hela EU garanterar enhetliga bestämmelser mer jämlika verksamhetsförutsättningar och konkurrensförutsättningar.

5.2.4 Konsekvenser för miljön

Propositionen kan bedömas ha indirekta positiva konsekvenser för miljön: åtgärder som syftar till att främja cirkulär ekonomi främjar indirekt förbättringen av miljöns tillstånd och förebyggandet av föroreningar samt förebyggandet av uppkomsten av avfall och de olägenheter det orsakar.

Genom marknadskontroll kan det säkerställas att de produkter som ska säljas på marknaden överensstämmer med de krav som ställs på dem och inte orsakar olägenhet eller fara för människors hälsa eller säkerhet eller för miljön. Flera av de produktkrav som övervakas med stöd av förordningen hänför sig till produkternas materialåtervinningsinnehåll eller ursprung. Marknadskontroll och överensstämmelse med kraven kan även främja exempelvis en miljövänligare användning av råmaterial eller bättre möjligheter att materialåtervinna produkter.

## 5.Alternativa handlingsvägar

### 5.1.Handlingsalternativen och deras konsekvenser

*Marknadskontrollmyndighet*

Under beredningen bedömdes också ett alternativ där marknadskontrolluppgifterna i fråga om kraven på produkter som innehåller permanentmagneter koncentreras till en enda myndighet. Ett sådant alternativ med centraliserad marknadskontroll valdes som utgångspunkt vid det nationella genomförandet av EU:s batteriförordning.

De produkter som avses i förordningen om kritiska råmaterial och som innehåller permanenta magneter övervakas dock redan med stöd av den gällande lagstiftningen av flera myndigheter. Det ansågs därför att tillsynen över de skyldigheter som avses i förordningen bör ordnas så att de myndigheter som med stöd av den gällande lagstiftningen övervakar produktgrupperna också övervakar att de skyldigheter som gäller permanentmagneter enligt förordningen om kritiska råmaterial fullgörs.

*Nationella åtgärder för cirkularitet*

I fråga om programmet för främjande av materialåtervinning av kritiska råmaterial bedömdes vid beredningen också möjligheten att ge miljöministeriet huvudansvaret för utarbetandet av programmet.

Utkast

Miljöministeriet svarar med stöd av 87 § i avfallslagen för beredningen av den riksomfattande avfallsplanen. Avfallsplanen har ett nära samband med utarbetandet av det program för cirkulär ekonomi som avses i förordningen. Till miljöministeriets ansvarsområde hör bland annat avfallsfrågor och styrning av användningen av marksubstanser. Enligt statsrådets förordning om arbets- och näringsministeriet svarar arbets- och näringsministeriet bland annat för strategin för samt styrningen och verkställigheten av arbets- och näringspolitiken samt gruvfrågorna och utnyttjandet av de mineraliska naturresurserna i samband därmed. Arbets- och näringsministeriets ansvarsområde omfattar således bland annat frågor som gäller näringsverksamhet och som hänför sig till cirkulär ekonomi. Programmet för cirkulär ekonomi har en stark näringspolitisk koppling och på grund av arbets- och näringsministeriets uppgifter i anslutning till cirkulär ekonomi ansågs det vara mest motiverat att låta arbets- och näringsministeriet utarbeta programmet. Miljöministeriet ska dock delta i utarbetandet av programmet.

*Det nationella programmet för undersökningsarbete och databasen över stängda utvinningsavfallsanläggningar*

Enligt artikel 19 i förordningen gäller programmet för undersökningsarbete allmänt undersökningsarbete. Enligt definitionen i artikel 2.21 avses med allmänt undersökningsarbete undersökningsarbete på nationell eller regional nivå, med undantag för riktat undersökningsarbete. Enligt artikel 2.22 i förordningen avses med riktat undersökningsarbete en detaljerad undersökning av en enskild mineralförekomst. Syftet med Geologiska forskningscentralens verksamhet är enligt 2 § i lagen om Geologiska forskningscentralen att skapa och upprätthålla internationellt högklassig vetenskaplig kunskap och kompetens inom geologin och att producera innovationer för samhällets och näringslivets behov. Genom sin verksamhet främjar forskningscentralen näringslivets och regionernas konkurrenskraft och stöder planeringen och verkställandet av samhällspolitiken. Utarbetandet av det nationella programmet för undersökningsarbete anses således vara förenligt med målen för dess verksamhet. Andra nationella myndigheter producerar inte geologisk information på ett sätt som är jämförbart med Geologiska forskningscentralen och har inte den motsvarande sakkunskap som uppgiften förutsätter. Således ansågs det inte ändamålsenligt att utse andra myndigheter till uppgiften.

Vid utarbetandet av databasen över stängda utvinningsavfallsanläggningar bedömdes bland annat Finlands miljöcentrals förutsättningar att upprätta databasen. Upprättandet av den databas över utvinningsavfall som avses i artikel 27 i förordningen har ett nära samband med Geologiska forskningscentralens lagstadgade roll som producent och förvaltare av geologisk information samt med forskningscentralens övriga uppgifter enligt 3 § i lagen om Geologiska forskningscentralen och 1 § i statsrådets förordning om Geologiska forskningscentralen. Forskningscentralen upprätthåller flera riksomfattande geologiska informationssystem och har långvarig erfarenhet av forskning inom utvinningsbranschen, mineraltillgångar och utvinningsavfall samt av utveckling av geografiska informationssystem och databaser. På dessa grunder ansåg arbets- och näringsministeriet att Geologiska forskningscentralen är den mest motiverade aktör att ansvara för upprättandet av databasen.

### 5.2.Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet

Åtgärderna för genomförande av förordningen är inte tillräckligt långt framskridna i andra europeiska länder för att det ska vara möjligt att jämföra alternativen för genomförandet av regleringen.

## 6.Remissvar

Utkastet till regeringens proposition var på remiss...

Utkastet till proposition fick följande respons...

## 7.Specialmotivering

*Lagen om fullgörande och övervakning av vissa skyldigheter enligt EU:s förordning om kritiska råmaterial*

**1 §.** *Lagens innehåll.* I propositionen föreslås det att lagens syfte ska uttryckas i paragrafen genom en bestämmelse som om vad lagen gäller. Enligt den bestämmelsen utfärdas genom lagen vissa nationella bestämmelser som förutsätts enligt EU:s förordning om kritiska råmaterial. Bestämmelsen är tänkt att fungera som en introduktion till lagens innehåll.

**2 §.** *Förhållande till annan lagstiftning.* Den föreslagna paragrafen innehåller bestämmelser om lagens förhållande till annan lagstiftning. I paragrafen hänvisas det till annan lagstiftning som är central med tanke på tillämpningen av den föreslagna lagen. Paragrafen är informativ och avsikten är att förtydliga de olika författningarnas förhållande till varandra.

I förslagets 1 mom. hänvisas det till de bestämmelser i förordningen om kritiska råmaterial där det föreskrivs om fysiska och juridiska personers skyldigheter.

I 2 mom. hänvisas det till marknadskontrollagen, där det i fråga om sådana produkter som avses i 1 mom. föreskrivs om marknadskontroll, yttre gränskontroller enligt artiklarna 25–28 i marknadskontrollförordningen, tillsynsmyndigheter och sökande av ändring i tillsynsmyndigheternas beslut. Marknadskontrollagen innehåller bland annat bestämmelser om administrativa påföljder som tillämpas vid tillsynen enligt sektorslagstiftningen, om det inte föreskrivs särskilt om påföljderna i sektorslagstiftningen. Vid försummelse av artiklarna 28 och 29 i förordningen om kritiska råmaterial har marknadskontrollagens administrativa påföljder ansetts vara proportionerliga och det har inte bedömts vara nödvändigt att föreskriva om andra påföljder.

I den föreslagna paragrafens 3 mom. hänvisas till EU:s marknadskontrollförordning, där det föreskrivs om ramarna för marknadskontrollen, samarbetet med ekonomiska aktörer och kontrollen av produkter som förs in på unionsmarknaden.

**3 §.** *Marknadskontroll avseende materialåtervinningsbarhet hos och materialåtervunnet innehåll från permanentmagneter.* Paragrafen föreslås innehålla de nationella bestämmelser som förutsätts med avseende på de marknadskontrollmyndigheter som svarar för tillsynen över skyldigheterna enligt artikel 28.1, 3, 4 och 7, artikel 29.1 och 5 samt artikel 33.1 i förordningen om kritiska råmaterial.

Säkerhets- och kemikalieverket ska enligt 1 mom. vara den marknadskontrollmyndighet som svarar för tillsynen över de skyldigheter som föreskrivs i artikel 28.1, 3, 4 och 7, artikel 29.1 och 5 samt artikel 33.1 i förordningen om kritiska råmaterial, om inte något annat följer av 2 mom.

Paragrafens 2 mom. ska enligt förslaget innehålla bestämmelser om marknadskontrollmyndigheten i de situationer där produkter övervakas av andra myndigheter. Enligt momentet ska

Utkast

med avvikelse från 1 mom. en myndighet som med stöd av annan lagstiftning utövar tillsyn över en produkts säkerhet vara den marknadskontrollmyndighet som svarar för tillsynen över de skyldigheter som föreskrivs i artikel 28.1, 3, 4 och 7, artikel 29.1 och 5 samt artikel 33.1 i förordningen om kritiska råmaterial. En myndighet ska dock inte vara den marknadskontrollmyndighet som svarar för tillsynen över de skyldigheter som föreskrivs i artikel 28.1, 3, 4 och 7, artikel 29.1 och 5 samt artikel 33.1 i förordningen om kritiska råmaterial, om den tillsyn som utövas med stöd av annan lagstiftning gäller endast enskilda säkerhetsaspekter.

Den föreslagna regleringen inverkar inte på den sektorspecifika behörighetsfördelningen mellan Säkerhets- och kemikalieverket och andra myndigheter, vilken liksom för närvarande ska grunda sig på den sektorspecifika speciallagstiftningen. Med stöd av sektorslagstiftningen ska också andra marknadskontrollmyndigheter vara skyldiga att övervaka kraven enligt förordningen, när de övervakar en produkt med stöd av sektorslagstiftningen. Gränsfall kan få styras av lagens tillämpningspraxis och det sedvanliga samarbetet mellan myndigheter.

Till de marknadskontrollmyndigheters uppgifter som avses i paragrafen hör för det första att i fråga om de produktgrupper som hänförs till dem övervaka märkningsskyldigheten enligt artikel 28.1 avseende produkter som innehåller permanentmagneter, skyldigheten enligt artikel 28.3 att förse produkterna med en databärare och skyldigheten enligt artikel 28.4 att koppla databäraren till en produktbeteckning som ger tillgång till de uppgifter som anges i leden i den punkten samt skyldigheten enligt artikel 28.7 för en fysisk eller juridisk person som släpper ut en produkt som avses i punkt 3 i den artikeln på marknaden att säkerställa att de uppgifter som avses i punkt 4 i artikeln är fullständiga, aktuella och korrekta och att de förblir tillgängliga under en period som motsvarar åtminstone produktens normala livslängd plus tio år, även efter det att den ansvariga fysiska eller juridiska personen har blivit insolvent, likviderats eller upphört med sin verksamhet i unionen.

För det andra ska marknadskontrollmyndigheterna, när det gäller produkter som uppfyller kriterierna i artikel 29.1, enligt propositionen övervaka skyldigheten att på en fritt tillgänglig webbplats offentliggöra andelen neodym, dysprosium, praseodym, terbium, bor, samarium, nickel och kobolt som återvunnits från konsumentavfall i de permanentmagneter som ingår i produkten samt skyldigheten enligt artikel 29.5 för fysiska och juridiska personer som släpper ut sådana produkter som avses i artikel 29.1 på marknaden att när de erbjuder de produkterna till försäljning, även distansförsäljning, eller ställer ut dem i samband med kommersiell verksamhet se till att deras kunder har tillgång till den information som avses i den punkten innan kunderna är bundna av ett köpekontrakt.

Marknadskontrollmyndigheterna ska dessutom i enlighet med artikel 33.1 övervaka att det tillämpliga förfarandet för bedömning av överensstämmelse har utförts och att den tekniska dokumentation som krävs har upprättats. Om en produkts överensstämmelse med de tillämpliga kraven har påvisats genom förfarandet för bedömning av överensstämmelse, ska marknadskontrollmyndigheterna säkerställa att en EU-försäkran om överensstämmelse har upprättats och CE-märkningen har anbringats.

Den närmare omfattningen av de skyldigheter som ska gälla fysiska och juridiska personer och sålunda också av tillsynsskyldigheterna bestäms till vissa delar utifrån innehållet i kommissionens genomförandebestämmelser.

Vid den marknadskontroll som avses i artikelns punkter är det i princip fråga om dokumentkontroll som gäller de produktgrupper som räknas upp i artikel 28.1. Det har ansetts motiverat

att dokumentkontrollen för de produkter som avses i artikel 28 vid sidan av de tillsynsuppgifter som följer av den gällande lagstiftningen görs vid de myndigheter som övervakar produkterna.

**4 §.** *Program för främjande av materialåtervinning av kritiska råmaterial.* Den föreslagna paragrafen är ny och genom den fastställs den myndighet som ansvarar för utarbetandet av det program för främjande av materialåtervinning av kritiska råmaterial som avses i artikel 26 i förordningen om kritiska råmaterial. Enligt paragrafen svarar arbets- och näringsministeriet för utarbetandet av programmet.

Även om arbets- och näringsministeriet föreslås ha huvudansvaret för utarbetandet av programmet, ska programmet utarbetas i samarbete med andra berörda aktörer, såsom miljöministeriet. I synnerhet artikel 26.1 leden b, c, g och h i förordningen hör till miljöministeriets ansvarsområde, eftersom de gäller avfall och främjande av materialåtervinning, producentansvar samt upphörande av klassificering som avfall.

**5 §.** *Rapportering.* I den föreslagna paragrafen föreskrivs det om den myndighet som ska svara för rapporteringen enligt förordningen och om myndighetens rätt att få information.

Paragrafens 1 mom. innehåller en bestämmelse om att arbets- och näringsministeriet svarar för rapporteringen till Europeiska kommissionen enligt artikel 45 i förordningen om kritiska råmaterial. De ärenden som omfattas av rapporteringsskyldigheten enligt förordningen är fördelade på flera myndigheters ansvarsområden. Den förordningsenliga rapporteringen ska göras årligen och man strävar efter att sköta den centraliserat.

Enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. ska myndigheterna på begäran lämna arbets- och näringsministeriet de uppgifter som är nödvändiga för den rapportering som avses i 1 mom. i den form som förutsätts enligt artikel 45 i förordningen om kritiska råmaterial och de delegerade akter som antagits med stöd av den.

Det finns flera myndigheter som omfattas av rapporteringsskyldigheten enligt förordningen och av vilka det kan vara nödvändigt att begära uppgifter.

Enligt artikel 21.2 a i förordningen om kritiska råmaterial ska medlemsstaterna identifiera centrala marknadsaktörer längs värdekedjan för kritiska råmaterial som är etablerade på deras respektive territorier och övervaka deras verksamheter genom att granska offentligt tillgängliga uppgifter och vid behov genom regelbundna och proportionella undersökningar i syfte att samla in den information som krävs för kommissionens övervakning och stresstester enligt artikel 20. Enligt artikel 21.2 ska medlemsstaterna i sina rapporter som överlämnas enligt artikel 45 lämna information om insamlingen av information enligt led a i första stycket i artikel 21.2.

Den totalreform av försörjningsberedskapslagstiftningen som är under behandling i riksdagen innehåller ett förslag om verkställande av den skyldighet medlemsstaterna har enligt artikel 21.2 i förordningen att identifiera centrala marknadsaktörer längs värdekedjan för kritiska råmaterial som är etablerade på deras respektive territorier samt skyldigheten enligt artikeln att övervaka de marknadsaktörernas verksamheter. I den propositionen föreslås att bestämmelser om denna uppgift ska ingå i 5 § i lagen om tryggande av försörjningsberedskapen och om Försörjningsberedskapscentralen.

Med stöd av artikel 22.1 i förordningen om kritiska råmaterial ska medlemsstaterna i sina rapporter som överlämnas enligt artikel 45 lämna uppgifter till kommissionen om läget för sina strategiska lager av strategiska råmaterial. Medlemsstaterna ska inte vara skyldiga att tillhandahålla information om vissa strategiska lager när sådan information skulle kunna äventyra medlemsstatens försvar eller nationella säkerhet. Om en medlemsstat vägrar att tillhandahålla sådan information ska den lämna ett motiverat meddelande.

Enligt artikel 23.3 i förordningen får kommissionen, med beaktande av de synpunkter som den nämnd för kritiska råmaterial som inrättats genom förordningen har, avge yttranden till medlemsstaterna om

a) att öka nivån på strategiska lager och vid behov produktionskapaciteten, med beaktande av vissa aspekter, och

b) att ändra eller samordna reglerna eller förfarandena för frisläppande, tilldelning och fördelning av strategiska lager i syfte att förbättra den potentiella gränsöverskridande tillgängligheten, särskilt när det är nödvändigt för produktion av strategisk teknik.

Yttrandena är inte förpliktande för medlemsstaterna. Enligt punkt 8 i artikeln ska varken artikel 23 eller artikel 22 i förordningen innebära en skyldighet för medlemsstaterna att hålla eller frisläppa strategiska lager. Enligt artikel 23.5 ska medlemsstaterna emellertid i sina rapporter som överlämnas enligt artikel 45 lämna information om huruvida och på vilket sätt de har genomfört eller avser att genomföra de yttranden från kommissionens som avses i punkt 3 i samma artikel.

Försörjningsberedskapscentralen har med stöd av 4 § i den i reformen av försörjningsberedskapslagstiftningen ingående lagen om tryggande av försörjningsberedskapen och om Försörjningsberedskapscentralen uppgift om många ärenden som med stöd av artiklarna 22 och 23 i förordningen omfattas av rapporteringsskyldigheten.

Till det lagstadgade upplagringssystemet hör statens säkerhetsupplag, de obligatoriska upplagen och skyddsupplagen. Med säkerhetsupplag och obligatoriska upplag strävar man efter att trygga
befolkningens försörjning och näringslivets prestationsförmåga i störningssituationer och under undantagsförhållanden. Skyddsupplag inrättas och upprätthålls för tryggande av befolkningens utkomst och upprätthållande av produktionsverksamheten för att landet ska kunna uppfylla sina internationella fördragsförpliktelser gällande störningar i utrikeshandeln och krisberedskapen inom energiförsörjningen. Vid statens säkerhetsupplagring har flytande bränslen, vissa kritiska råvaror inom industrin samt lagring av spannmål stått i centrum. Statens säkerhetsupplag är avsedda att trygga tillgången till råvaror och produkter som är nödvändiga för befolkningens försörjning, näringslivet och landets försörjningsberedskap till exempel vid störningssituationer som hänför sig till utrikeshandeln. Bestämmelser om säkerhetsupplagring finns i lagen om tryggande av försörjningsberedskapen (1390/1992) och i statsrådets förordning om grunderna för ibruktagande av säkerhetsupplagrade läkemedel, sjukvårdsmaterial och skyddsutrustning (279/2006). Bestämmelser om skyddsupplagring finns i lagen om skyddsupplag (970/1982) och i statsrådets förordning om skyddsupplagringsprogrammet 2023–2028 (938/2023; i kraft den 15 september 2023–31 december 2028). Arbetet med att kartlägga de kritiska råmaterialen på EU-nivå har betydelse också vid bedömningen av vilka åtgärder som ska vidtas inom säkerhets- och skyddsupplagringen. Bestämmelserna

om säkerhets- och skyddsupplagring uppdateras i samband med reformen av försörjningsberedskapslagstiftningen (RP 145/2025 rd).

Den rapporteringsskyldighet som avses i förordningen om kritiska råmaterial omfattar information om hur genomförandet av de åtgärder som ingår i de nationella programmen för undersökningsarbete enligt artikel 19.5 i förordningen framskrider. Den myndighet som enligt propositionen ska svara för utarbetandet av programmet för undersökningsarbete är med stöd av den föreslagna lagen Geologiska forskningscentralen.

Dessutom omfattar rapporteringsskyldigheten information om genomförandet av sådana program enligt förordningen som syftar till att främja cirkulariteten av kritiska råmaterial. Även om det i den föreslagna lagen föreskrivs att arbets- och näringsministeriet är den myndighet som ansvarar för utarbetandet av programmet, kommer de myndigheter som ska delta i genomförandet av programmet att bestämmas närmare först utifrån programmets innehåll. Det är möjligt att programmet genomförs av till exempel miljöministeriet och tillståndsmyndigheterna.

**6 §.** *Utlämnande av sekretessbelagda uppgifter.* Paragrafen föreslås innehålla bestämmelser om rätt att få information samt om utlämnande av uppgifter. Vissa uppgifter som omfattas av rapporteringsskyldigheten enligt förordningen kan förutsätta behandling av sekretessbelagda uppgifter. Enligt 1 mom. i paragrafen har arbets- och näringsministeriet trots sekretessbestämmelserna rätt att av myndigheterna få de uppgifter som är nödvändiga för fullgörandet av rapporteringsskyldigheten enligt 6 § 1 mom. i lagen. Sekretessbelagd information kan ingå till exempel i de uppgifter som Försörjningsberedskapscentralen förfogar över.

Enligt paragrafens 2 mom. har arbets- och näringsministeriet trots sekretessbestämmelserna rätt att till Europeiska kommissionen lämna ut de uppgifter som är nödvändiga för fullgörandet av rapporteringsskyldigheten enligt 6 § 1 mom.

I paragrafens 3 mom. föreskrivs att om en myndighet anser att de uppgifter som begärs av den är sådana uppgifter enligt artikel 22.1 eller artikel 46.4 eller 7 i förordningen om kritiska råmaterial som hänför sig till medlemsstatens centrala säkerhetsintressen eller försvarsintressen, ska myndigheten i samband med att den svarar på en begäran som avses i 6 § 2 mom. meddela arbets- och näringsministeriet om saken med en motivering. På basis av ett sådant meddelande ska arbets- och näringsministeriet ha möjlighet att vägra lämna ut uppgifter med stöd av artikel 22.1 eller artikel 46.4 eller 7 i förordningen. Denna typ av uppgifter kan innehas till exempel av Försörjningsberedskapscentralen.

*Lagen om marknadskontrollen av vissa produkter*

**1 §.** *Tillämpningsområde.* I propositionen föreslås att det till paragrafens 1 mom. fogas en ny 32 punkt. I lagens 1 § finns bestämmelser om vilka lagar som hör till lagens tillämpningsområde. Enligt den nya 32 punkten ska lagen tillämpas på marknadskontrollen av produkter som omfattas av tillämpningsområdet för lagen om fullgörande och övervakning av vissa skyldigheter enligt förordningen om kritiska råmaterial, om inte något annat föreskrivs i den lagen.

Genom ändringen av paragrafen ska de marknadskontrolluppgifter som avses i förordningen om kritiska råmaterial börja omfattas av tillämpningsområdet för lagen om marknadskontrollen av vissa produkter.

**4 §.** *Tillsynsmyndigheter.* Det föreslås att det till paragrafen fogas ett nytt 9 mom. enligt vilket bestämmelser om marknadskontrollmyndigheterna för vissa produkter som innehåller permanentmagneter och som avses i förordningen om kritiska råmaterial finns i lagen om fullgörande och övervakning av vissa skyldigheter enligt förordningen om kritiska råmaterial. Enligt propositionen ska den marknadskontroll av produkter som innehåller permanentmagneter som avses i lagen om fullgörande och övervakning av vissa skyldigheter enligt förordningen om kritiska råmaterial spridas på olika myndigheter. Marknadskontrollmyndigheten ska enligt lagen vara Säkerhets- och kemikalieverket eller alternativt någon annan myndighet som övervakar produktens säkerhet med stöd av annan lagstiftning.

*Lagen om Geologiska forskningscentralen*

**3 §.** *Uppgifter.* I paragrafen föreskrivs det om Geologiska forskningscentralens uppgifter. Genom propositionen fogas till paragrafen ett nytt 3 mom. enligt vilket Geologiska forskningscentralen svarar för upprättandet av det nationella program för undersökningsarbete som avses i artikel 19.1 i förordningen om kritiska råmaterial samt för upprättandet av den databas som avses i artikel 27.4 i den förordningen och för insamlingen av den information som krävs för databasen och som avses i artikel 27.3 i förordningen. I och med ändringarna utses Geologiska forskningscentralen till behörig myndighet i dessa uppgifter.

Dessutom föreslås det att det till paragrafen fogas ett nytt 4 mom. enligt vilket forskningscentralen ska se över det nationella program för undersökningsarbete som avses i 3 mom. minst vart femte år och vid behov uppdatera det. Genom bestämmelsen säkerställs att det nationella programmet i enlighet med artikel 19.1 i förordningen ses över minst vart femte år. Avsikten är att Geologiska forskningscentralen i enlighet med vad som krävs enligt förordningen ska bedöma om det nationella programmet för undersökningsarbete måste uppdateras.

*Miljöskyddslagen*

**114 §.** *Plan för hantering av utvinningsavfall.* Enligt propositionen fogas till paragrafen ett nytt 5 mom. Den innehåller en hänvisning till artikel 27 i EU:s förordning (1252/2024) om kritiska råmaterial, där det föreskrivs om verksamhetsutövares skyldighet att göra en utredning med en preliminär ekonomisk bedömning av den potentiella återvinningen av kritiska råmaterial från utvinningsavfall som lagras i avfallsanläggningar eller från utvinningsavfall som genereras. Skyldigheten att göra en utredning av den potentiella återvinningen gäller enligt förordningen en aktör som i enlighet med artikel 7 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/21/EG om hantering av avfall från utvinningsindustrin och om ändring av direktiv 2004/35/EG ska utarbeta en avfallshanteringsplan. Skyldigheten enligt direktivet gäller alla gruvor som har miljötillstånd och vars verksamhet ger upphov till utvinningsavfall. Om det är ytterst sannolikt att utvinningsavfallet inte innehåller några kritiska råmaterial som är tekniskt återvinningsbara, behöver verksamhetsutövaren inte göra någon utredning av den potentiella återvinningen, men verksamhetsutövaren ska kunna visa myndigheten att utvinningsavfallet inte innehåller några kritiska råmaterial.

Hänvisningen är tänkt att vara informativ och syfta till att säkerställa att verksamhetsutövarna och tillståndsmyndigheterna är medvetna om den skyldighet som följer av förordningen om kritiska råmaterial.

Enligt artikel 27.2 i förordningen ska utredningen av den potentiella återvinningen åtminstone innehålla en uppskattning av mängden och koncentrationerna av kritiska råmaterial i utvin-

ningsavfallet och i det totala uttaget av material samt en bedömning av deras tekniska och ekonomiska återvinningsbarhet. Vidare ska verksamhetsutövarna närmare specificera de metoder som används för att bedöma mängden och koncentrationerna.

Enligt förordningen ska utredningen av den potentiella återvinningen lämnas till den behöriga myndighet som avses i artikel 3.27 i direktivet om hantering av avfall från utvinningsindustrin och som är behörig tillståndsmyndighet på nationell nivå. I anslutning till detta preciseras i det nya 5 mom. att utredningen av den potentiella återvinningen ska lämnas till den behöriga tillståndsmyndighet som också godkänner planen för hantering av utvinningsavfall.

Enligt artikel 27.3 i förordningen ska verksamhetsutövare vid befintliga utvinningsavfallsanläggningar lämna in en utredning senast den 24 november 2026. Verksamhetsutövare vid nya utvinningsavfallsanläggningar ska lämna in en utredning till myndigheten samtidigt som de lämnar in planen för hantering av utvinningsavfall till tillståndsmyndigheten. Avsikten är att utredningen av den potentiella återvinningen ska vara en separat handling från planen för hantering av utvinningsavfall, även om den lämnas in i samband med planen.

225 §. *Brott mot miljöskyddslagen.* Paragrafens 1 mom. 4 punkten ändras enligt propositionen så att det med avseende på 114 § hänvisas till 1–4 mom. i den paragrafen. Den föreslagna ändringen beror på att underlåtenhet att lämna en utredning av den potentiella återvinningen inte ska betraktas som en sådan gärning som leder till en straffrättslig sanktion.

Den straffrättsliga legalitetsprincipen som kriminaliseringsprincip förutsätter bland annat att det finns ett vägande samhälleligt behov av kriminalisering och att kriminaliseringen är nödvändig för att skydda de rättsintressen som ligger till grund för kriminaliseringen. Att gärningen enligt propositionen lämnas utanför straffbarheten sammanhänger bland annat med att underlåtenhet att lämna en utredning inte leder till förorening av miljön. Dessutom är det fråga om en preliminär utredning som är av engångskaraktär. Enligt skäl 55 i ingressen till förordningen om kritiska råmaterial bör den administrativa bördan minimeras vid genomförandet av denna skyldighet. Genom att i lagens straffbestämmelse ändra hänvisningen till 114 § 1–4 mom., faller det föreslagna nya 5 mom. således utanför straffbestämmelsen.

*Marktäktslagen*

**5 a §.** *Plan för hantering av utvinningsavfall.* Till paragrafen fogas enligt propositionen en motsvarande ny bestämmelse om en utredning med en ekonomisk bedömning av den potentiella återvinningen som till 114 § i miljöskyddslagen. Saken behandlas närmare ovan, i specialmotiveringen till 114 § i miljöskyddslagen.

I fråga om tagande av marksubstanser ska det enligt den gällande paragrafen utarbetas en plan för hantering av utvinningsavfall, om det vid tagandet av substanser eller vid lagringen eller förädlingen av dem uppkommer sådant utvinningsavfall som avses i 112 § 1 mom. 2 punkten i miljöskyddslagen. Skyldigheten att utarbeta en plan för hantering av utvinningsavfall i samband med marktäkt grundar sig på EU:s direktiv om hantering av avfall från utvinningsindustrin. Av denna orsak ska det också vid marktäkt, där utvinningsavfall uppkommer, göras en utredning om den potentiella återvinningen eller påvisas att utvinningsavfallet inte innehåller kritiska råmaterial som är tekniskt återvinningsbara.

I det nya 4 mom. föreskrivs för tydlighetens skull också att utredningen över den potentiella återvinningen ska lämnas till den behöriga tillståndsmyndighet som också godkänner planen

Utkast

för hantering av utvinningsavfall. Bestämmelser om den behöriga tillståndsmyndigheten vid marktäkt finns i 7 §.

Tagande av lera och jord omfattas inte av tillämpningsområdet för direktivet om utvinningsavfall och därför gäller skyldigheten att göra en utredning med en ekonomisk bedömning inte sådan verksamhet.

Det finns inget behov av att i marktäktslagen göra någon motsvarande avgränsning av straffbestämmelsen som i miljöskyddslagen när det gäller försummelse av skyldigheten att göra en utredning av den potentiella återvinningen, eftersom marktäktslagens straffbestämmelse gäller miljöförstöring och verksamhet som strider mot ett tillstånd eller verksamhet utan tillstånd. Enligt skäl 55 i ingressen till förordningen om kritiska råmaterial bör den administrativa bördan minimeras vid genomförandet av skyldigheten i fråga.

## 8.Ikraftträdande

Det föreslås att den nya lagen om fullgörande och övervakning av vissa skyldigheter enligt förordningen om kritiska råvaror träder i kraft den 1 maj 2026. Lagen om ändring av lagen om marknadskontrollen av vissa produkter och lagen om ändring av 3 § i lagen om Geologiska forskningscentralen föreslås också träda i kraft den 1 maj 2026.

Lagen om ändring av 114 och 225 § i miljöskyddslagen och lagen omändring av 5 a § i marktäktslagen föreslås träda i kraft den 1 november 2026.

Ikraftträdandet av de skyldigheter som avses i förordningen varierar och de första uppgifterna för behöriga myndigheter enligt förordningen har redan verkställts på nationell nivå.

Skyldigheten enligt artikel 9 i förordningen att utse gemensamma kontaktpunkter för projekt som gäller kritiska råmaterial samt skyldigheten enligt artikel 10.4 i förordningen att tilldela sådana strategiska projekt som avses i förordningen statusen högsta möjliga nationella betydelse, om det finns en sådan status i den nationella rätten, har verkställts genom lagen om ändring av lagen om behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid regionförvaltningsverken (114/2025), som är i kraft till den 1 januari 2026, samt genom lagen om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket (823/2025), som upphäver den förstnämnda lagen och som träder i kraft den 1 januari 2026.

Den totalreform av försörjningsberedskapslagstiftningen som är under behandling i riksdagen innehåller ett förslag om verkställande av den skyldighet medlemsstaterna har enligt artikel 21.2 i förordningen att identifiera centrala marknadsaktörer längs värdekedjan för kritiska råmaterial som är etablerade på deras respektive territorier samt skyldigheten enligt artikeln att övervaka de marknadsaktörernas verksamheter. Dessutom föreslås det i totalreformen av försörjningsberedskapslagstiftningen att skyldigheten enligt artikel 24.1 i förordningen att identifiera de stora företag som är verksamma på medlemsstatens territorium och som använder strategiska råmaterial för att tillverka produkter av det slag som räknas upp i artikeln preciseras.

Det nationella programmet för undersökningsarbete som avses i förordningen skulle vara upprättat senast den 24 maj 2025. Detta nationella program ska ses över åtminstone vart femte år och vid behov uppdateras.

Den databas som avses i förordningen och som gäller övergivet utvinningsavfall skulle inrättas senast den 24 november 2025, och alla uppgifter ska föras in i databasen senast den 24 maj 2027.

Den första rapporten från medlemsstaterna i enlighet med artikel 45 i förordningen ska överlämnas till kommissionen senast den 24 maj 2026. Därefter ska rapporteringen vara årlig.

Den i artikel 29 i förordningen avsedda skyldigheten för fysiska och juridiska personer att märka materialåtervinningsinnehållet i permanentmagneter träder i kraft den 24 maj 2027. Märkningsskyldigheten är den första skyldighet enligt förordningen som förutsätter marknadskontroll. Den skyldighet enligt artikel 29.3 i förordningen som hänför sig till materialåtervunnet innehåll från permanentmagneter träder i kraft senast den 31 december 2031, beroende på tidpunkten för offentliggörandet av kommissionens delegerade akt. Märkningsskyldigheterna för fysiska och juridiska personer enligt artikel 28 träder i kraft den 24 maj 2028.

## 9.Verkställighet och uppföljning

Arbets- och näringsministeriet följer upp det allmänna genomförandet av förordningen om kritiska råmaterial samt genomförandet av den föreslagna nya lagen och andra föreslagna ändringar i lagstiftningen som hör till ministeriets ansvarsområde.

En central del av genomförandet av förordningen är utarbetandet av ett program för cirkulär ekonomi enligt artikel 26 i förordningen. Åtgärderna i programmet för cirkulär ekonomi kommer att börja utarbetas när kommissionen har offentliggjort en genomförandeakt om produkter och avfall som bör beaktas i åtgärderna i programmet. Antagandet av programmet för cirkulär ekonomi och genomförandet av åtgärderna ska också årligen rapporteras till Europeiska kommissionen.

Den tillståndsmyndighet som avses i miljöskyddslagen övervakar att aktörer inom gruvdriften som har miljötillstånd i enlighet med artikel 26 i förordningen om kritiska råmaterial gör en utredning med en preliminär ekonomisk bedömning av den potentiella återvinningen av kritiska råmaterial eller visar att utvinningsavfallet inte innehåller kritiska råmaterial som är tekniskt återvinningsbara. Verksamhetsutövarna ska vid behov ges anvisningar om hur sådana utredningar ska göras.

## 10.Förhållande till andra propositioner

### 10.1.Förhållande till budgetpropositionen

De behov av tilläggsresurser som de nya myndighetsuppgifterna möjligtvis medför bedöms vid beredningen av rambeslutet för statsfinanserna och budgetpropositionerna.

## 11.Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Vissa bestämmelser som ingår i propositionen är av betydelse ur grundlagens synvinkel.

De ändringsförslag som gäller de behöriga myndigheterna måste granskas mot principen om förvaltningens lagbundenhet enligt 2 § 3 mom. i grundlagen, eftersom de befogenheter som förordningen om kritiska råmaterial medför för marknadskontrollmyndigheterna innebär betydande utövning av offentlig makt, som bör regleras i lag. Enligt 2 § 3 mom. i grundlagen ska

Utkast

all utövning av offentlig makt bygga på lag, och i all offentlig verksamhet ska lag noggrant iakttas. Utgångspunkten är att den som utövar offentlig makt alltid ska ha en behörighetsgrund som i sista hand återgår på en av riksdagen stiftad lag. För lagar gäller det allmänna kravet på att en lag ska vara exakt och noga avgränsad. (GrUU 19/2021 rd, punkt 15 med hänvisningar). Den behöriga beslutsfattaren ska entydigt framgå av lagen (GrUU 18/2021 rd, punkt 2). Regleringen av befogenheter är enligt grundlagsutskottets uppfattning vanligen relevant också i förhållande till de i grundlagen inskrivna grundläggande fri- och rättigheterna (GrUU 10/2016 rd, s. 3). När en myndighet ges nya uppgifter ska de lämpa sig för myndigheten (se GrUU 32/2020 rd, s. 5).

Verkställigheten av EU:s förordning om kritiska råmaterial förutsätter att det utses marknadskontrollmyndigheter i medlemsstaterna. Huruvida en eller flera myndigheter ska utses och vilka dessa myndigheter är omfattas av nationell prövningsrätt. Grundlagsutskottet har när det bedömt bestämmelser om myndigheternas befogenheter även utgått från att regleringen av myndigheters befogenheter är betydelsefull med tanke på rättsstatsprincipen i grundlagens 2 § 3 mom. (GrUU 51/2006 rd, s. 2/I).

Enligt propositionen ska antingen Säkerhets- och kemikalieverket eller de andra myndigheter som med stöd av den gällande lagstiftningen utövar tillsyn över säkerheten hos de produkter som omfattas av förordningens tillämpningsområde vara den marknadskontrollmyndighet som avses i förordningen om kritiska råmaterial, utom när tillsynen gäller endast enskilda säkerhetsaspekter. Denna reglering innebär att bestämmelserna om myndigheternas uppgifter vid marknadskontrollen av permanentmagneter följer en uppdelning enligt produktgrupp där säkerheten hos de produkter som omfattas av förordningens tillämpningsområde övervakas av den myndighet som gör det enligt den nu gällande lagstiftningen. De produkter som omfattas av förordningens tillämpningsområde övervakas centralt, bland annat av arbetarskyddsmyndigheten, Traficom, Tullen, Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet och Strålsäkerhetscentralen. Myndigheternas behörighet bestäms utifrån flera produktsektorspecifika författningar, och vilken myndighet som övervakar produkterna bestäms i sista hand utifrån tolkningen och gränsdragningen av lagstiftningen från fall till fall. Avsikten är inte att genom den föreslagna lagen ändra myndigheternas nuvarande ansvarsförhållanden, utan gränsfallen ska kunna styras av tillämpningspraxis och sedvanligt samarbete mellan myndigheterna. Behörighetsregleringen när det gäller marknadskontroll som hänför sig till artiklarna 28 och 29 i förordningen förutsätter således flexibilitet av lagstiftningen. En flexibel regleringslösning för marknadskontrollen har valts bland annat i lagen om konsumentprodukters säkerhet, vars 4 § innehåller bestämmelser om marknadskontrollmyndigheter. Uppgifternas innehåll och befogenheterna bestäms utifrån förordningen om kritiska råmaterial, marknadskontrollförordningen, marknadskontrollagen och de sektorspecifika bestämmelserna om produktsäkerhet. Myndighetsuppgifterna har således föreskrivits tillräckligt noggrant och på lagnivå, i enlighet med principen om förvaltningens lagbundenhet. Bestämmelserna kompletteras dessutom av de nationella allmänna förvaltningslagarna. Därigenom blir kraven på god förvaltning tillräckligt tryggade.

Utarbetandet av ett sådant nationellt program för undersökningsarbete som avses i förordningen om kritiska råmaterial samt inrättandet av en databas över stängda utvinningsavfallsanläggningar och insamlingen av tillhörande uppgifter är nya myndighetsuppgifter. När det gäller det nationella programmet för undersökningsarbete förutsätter förordningen om kritiska råmaterial att ett program utarbetas. Genomförandet av åtgärderna i programmet hör inte till de skyldigheter som regleras i förordningen. På motsvarande sätt förutsätter förordningen att det tas i bruk en databas över stängda utvinningsavfallsanläggningar. Enligt förordningen ska

medlemsstaterna vidta vissa åtgärder för att tillhandahålla information, såsom en granskning av tillstånd och provtagning vid anläggningarna. I artikel 27.8 i förordningen föreskrivs att den verksamhet som avses i punkt 7 ska bedrivas inom gränserna för de nationella rättsordningarna om mineraltillgångar, avfall, äganderätt, äganderätt till mark, miljö- och hälsokonsekvenser samt alla andra relevanta bestämmelser. Om sådana faktorer hindrar verksamheten, ska medlemsstaternas myndigheter enligt den punkten söka samarbete med verksamhetsutövaren vid utvinningsavfallsanläggningen eller dess ägare. Geologiska forskningscentralen ska således både när den vidtar åtgärder som gäller databasen och när den vidtar åtgärder som gäller programmet för undersökningsarbete agera inom ramen för den gällande lagstiftningen. I uppgifterna ska exempelvis inte ingå ensidigt beslutsfattande som hänför sig till fysiska eller juridiska personer och uppgifterna ska inte som sådana anses innebära betydande utövning av offentlig makt.

Arbets- och näringsministeriet föreslås ansvara för det program som syftar till att främja materialåtervinning av kritiska råmaterial. Programmet ska innehålla de åtgärder som anses nödvändiga och genomförandet av dessa åtgärder ska rapporteras. Det egentliga genomförandet av åtgärderna hör dock inte till skyldigheterna enligt förordningen och inte heller till de bestämmelser som föreslås i propositionen.

Även om de myndighetsuppgifter som föreslås för Geologiska forskningscentralen och arbets- och näringsministeriet inte har ansetts innebära betydande utövning av offentlig makt, har det ansetts nödvändigt att fastställa myndigheterna genom exakta bestämmelser, för att uppnå ett ur lagstiftningssynpunkt sett godtagbart tillstånd. På detta sätt kan man säkerställa att de krav som ställs på lagstiftningen i 2 § 3 mom. i grundlagen och grundlagsutskottets ovannämnda tolkningspraxis uppfylls. Uppgifterna anses lämpa sig för de föreslagna myndigheterna.

De föreslagna bestämmelserna är även av betydelse med tanke på näringsfriheten, som tryggas i 18 § 1 mom. i grundlagen. Inskränkningar i näringsfriheten ska vara exakta och noggrant avgränsade. Marknadskontrollmyndighetens befogenheter ingriper i viss mån i näringsfriheten. Syftet med marknadskontrollen är bland annat att skydda hälsan samt egendom och miljön, och marknadskontrollmyndighetens behörighet anses vara motiverad för att skydda sådana viktiga intressen. De föreslagna bestämmelserna kan således inte betraktas som problematiska med avseende på 18 § 1 mom. i grundlagen. Bestämmelserna har en samhälleligt godtagbar och vägande grund, och dessutom baserar de sig på en EU-förordning. Bestämmelserna är också tillräckligt exakta och noggrant avgränsade.

Förordningens bestämmelser om lämnande av uppgifter och rätten att få uppgifter måste bedömas i utifrån bestämmelserna i grundlagen.

Grundlagsutskottet har i sin utlåtandepraxis bedömt i vilka fall myndigheterna trots sekretess kan få och lämna ut uppgifter. Utskottet har i sin bedömning av omfattningen, exaktheten och innehållet i bestämmelserna om rätten att få och lämna ut uppgifter trots sekretess fäst vikt vid huruvida de uppgifter som lämnas ut är känsliga uppgifter (se t. ex. GrUU 38/2016 rd, s. 3).

Grundlagsutskottet har fäst uppmärksamhet vid bl.a. vad och vem rätten att få information gäller och hur rätten ska kopplas till nödvändighetskriteriet. Myndigheternas rätt att få uppgifter och möjlighet att lämna ut uppgifter har enligt utskottet kunnat gälla behövliga uppgifter för ett visst syfte, om lagen ger en uttömmande förteckning över uppgiftsinnehållet. Om innehållet däremot inte anges i form av en förteckning, ska det i lagstiftningen ingå ett krav på ”att uppgifterna är nödvändiga” för ett visst syfte (se t.ex. GrUU 46/2016 rd, s. 5–6 och de utlå-

tanden som nämns där). Å andra sidan har grundlagsutskottet ansett att grundlagen inte tillåter en vag och ospecificerad rätt för myndigheterna att få uppgifter, låt vara att den är knuten till nödvändighetskriteriet (se t.ex. GrUU 71/2014 rd s. 3/I, GrUU 62/2010 rd, s. 4/I, och GrUU 59/2010 rd, s. 4/I).

Enligt de i propositionen föreslagna 6 och 7 §, som gäller rätten att få information, måste informationen vara nödvändig för att på ett behörigt sätt kunna sköta de uppgifter som avses i bestämmelserna.

På de grunder som anförts ovan kan propositionen anses vara förenlig med rättsskyddsaspekterna i grundlagen och med kraven på god förvaltning.

*Ålands ställning och förhållandet till självstyrelselagen för Åland*

I 18 och 27 § i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) finns bestämmelser om fördelningen av behörighet mellan landskapet Åland och riket. Vid genomförandet av Europeiska unionens lagstiftning fördelas ansvaret i enlighet med den fördelning av behörighet som anges i självstyrelselagen. Landskapet ansvarar för genomförandet av Europeiska unionens lagstiftning till den del ärendet enligt självstyrelselagen hör till dess behörighet.

Den gällande marknadskontrollagens horisontella karaktär är i stor utsträckning en teknisk lösning genom vilken bestämmelserna om marknadskontrollen av vissa produktsektorer, om den yttre gränskontrollen och om myndigheterna har förenhetligats och samlats i en enda lag. Den horisontella lagen är starkt beroende av produktbestämmelserna inom dess tillämpningsområde. Därför har utgångspunkten varit att behörighetsfördelningen mellan riket och landskapet bör bedömas enligt produktbestämmelserna och den bakomliggande EU-lagstiftningen. Bedömningen påverkas också av att landskapet har behörighet i fråga om näringsverksamhet med vissa begränsningar (18 § 22 punkten), beläggande med straff och storleken av straff inom rättsområden som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet (18 § 25 punkten) samt utsättande och utdömande av vite samt användning av andra tvångsmedel inom rättsområden som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet (18 § 26 punkten).

Bestämmelserna som omfattas av tillämpningsområdet för förordningen kan anses falla delvis under rikets och delvis under landskapets lagstiftningsbehörighet. Av de förslag som ingår i propositionen blir de delar som hör till rikets lagstiftningsbehörighet tillämpliga också i landskapet Åland. När det gäller de delar av propositionen som med stöd av självstyrelselagen hör till landskapets lagstiftningsbehörighet har landskapet lagstiftningsbehörighet. Den föreslagna lagen om fullgörande och övervakning av vissa skyldigheter enligt förordningen om kritiska råmaterial ska det enligt propositionen inte innehålla separata bestämmelser om ärenden eller särskilda omständigheter som gäller landskapet Åland.

För närvarande hör marknadskontrollen av leksaker, maskiner, hissar och utrustning som är avsedd för användning i explosionsfarliga omgivningar med vissa undantag och på vissa villkor till landskapets behörighet.

Konsumentsäkerheten regleras i EU genom förordning (EU) 2023/988 om allmän produktsäkerhet, ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1025/2012 och Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2020/1828 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/95/EG och rådets direktiv 87/357/EEG. Konsumentsäkerhetsfrågor hör i enlighet med självstyrelselagen för Åland (1144/1991) till landskapets lagstiftningsbehö-

righet (18 § 1 mom. 6 och 22 punkten; RP 73/1990 rd, s. 74/II). Landskapet Åland svarar för genomförandet av den allmänna produktsäkerhetsförordningen inom sitt område.

Enligt 18 och 21 § i självstyrelselagen för Åland har landskapet behörighet i fråga om vägar och kanaler, vägtrafik, spårbunden trafik, båttrafik och farleder för den lokala sjötrafiken.

Till rikets behörighet har för sin del ansetts höra marknadskontrollen av medicintekniska produkter och medicinska produkter för in vitro-diagnostik, tryckbärande anordningar (exklusive transportabla tryckbärande anordningar), linbaneanläggningar och radioanläggningar.

I propositionen ingår således inga sådana förslag som skulle kräva att propositionen behandlas i grundlagsordning. Förslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

*Kläm*

Eftersom förordningen om kritiska råmaterial innehåller bestämmelser som föreslås bli kompletterade genom lag, föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Utkast

**1.**

# Lag

**om fullgörande och övervakning av vissa skyldigheter enligt förordningen om kritiska råmaterial**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

*Lagens innehåll*

Genom denna lag utfärdas vissa nationella bestämmelser som förutsätts enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1252 om inrättande av en ram för säkerställande av trygg och hållbar försörjning av kritiska råmaterial och om ändring av förordningarna (EU) nr 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 och (EU) 2019/1020, nedan *förordningen om kritiska råmaterial*.

2 §

*Förhållande till annan lagstiftning*

Bestämmelser om fysiska och juridiska personers skyldigheter i fråga om produktgrupper som innehåller permanentmagneter och som omfattas av tillämpningsområdet för förordningen om kritiska råmaterial finns i artikel 28.1, 3, 4 och 7, artikel 29.1 och 5 samt artikel 33.1 i den förordningen.

Bestämmelser om marknadskontroll, yttre gränskontroller enligt artiklarna 25–28 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1020 om marknadskontroll och överensstämmelse för produkter och om ändring av direktiv 2004/42/EG och förordningarna (EG) nr 765/2008 och (EU) nr 305/2011, nedan *marknadskontrollförordningen*, tillsynsmyndigheter och sökande av ändring i tillsynsmyndigheternas beslut finns i lagen om marknadskontrollen av vissa produkter (1137/2016), nedan *marknadskontrollagen*.

Bestämmelser om en ram för marknadskontrollen, för samarbetet med ekonomiska aktörer och för kontrollen av produkter som förs in på unionsmarknaden finns i marknadskontrollförordningen.

3 §

*Marknadskontroll avseende materialåtervinningsbarhet hos och materialåtervunnet innehåll från permanentmagneter*

Säkerhets- och kemikalieverket är den marknadskontrollmyndighet som svarar för tillsynen över de skyldigheter som föreskrivs i artikel 28.1, 3, 4 och 7, artikel 29.1 och 5 samt artikel 33.1 i förordningen om kritiska råmaterial, om inte något annat följer av 2 mom.

Utkast

Med avvikelse från 1 mom. är en myndighet som med stöd av annan lagstiftning utövar tillsyn över en produkts säkerhet den marknadskontrollmyndighet som svarar för tillsynen över de skyldigheter som föreskrivs i artikel 28.1, 3, 4 och 7, artikel 29.1 och 5 samt artikel 33.1 i förordningen om kritiska råmaterial. Myndigheten är dock inte den marknadskontrollmyndighet som svarar för tillsynen över de skyldigheter som föreskrivs i artikel 28.1, 3, 4 och 7, artikel 29.1 och 5 samt artikel 33.1 i förordningen om kritiska råmaterial, om den tillsyn som utövas med stöd av annan lagstiftning gäller endast enskilda säkerhetsaspekter.

4 §

*Program för främjande av materialåtervinning av kritiska råmaterial*

Arbets- och näringsministeriet ska utarbeta ett sådant nationellt program som avses i artikel 26 i förordningen om kritiska råmaterial.

Arbets- och näringsministeriet ska se över det nationella program som avses i 1 mom. inom fem år efter att det har antagits och vid behov uppdatera programmet.

5 §

*Rapportering*

Arbets- och näringsministeriet svarar för rapporteringen till Europeiska kommissionen enligt artikel 45 i förordningen om kritiska råmaterial.

Myndigheterna ska på begäran lämna arbets- och näringsministeriet de uppgifter som är nödvändiga för den rapportering som avses i 1 mom. i den form som förutsätts enligt artikel 45 i förordningen om kritiska råmaterial och de delegerade akter som antagits med stöd av den.

6 §

*Utlämnande av sekretessbelagda uppgifter*

Arbets- och näringsministeriet har trots sekretessbestämmelserna rätt att av myndigheterna få de uppgifter som är nödvändiga för fullgörandet av rapporteringsskyldigheten enligt 6 § 1 mom.

Arbets- och näringsministeriet har trots sekretessbestämmelserna rätt att till Europeiska kommissionen lämna ut de uppgifter som är nödvändiga för fullgörandet av rapporteringsskyldigheten enligt 6 § 1 mom.

Om en myndighet anser att de uppgifter som begärs av den är sådana uppgifter enligt artikel 22.1 eller artikel 46.4 eller 7 i förordningen om kritiska råmaterial som hänför sig till medlemsstatens centrala säkerhetsintressen eller försvarsintressen, ska myndigheten i samband med att den svarar på en begäran som avses i 6 § 2 mom. meddela arbets- och näringsministeriet om saken med en motivering.

---

Denna lag träder i kraft den 20 .

---

Utkast

**2.**

# Lag

**om ändring av lagen om marknadskontrollen av vissa produkter**

I enlighet med riksdagens beslut

*fogas* till 1 § 1 mom. i lagen om marknadskontrollen av vissa produkter (1137/2016), sådant momentet lyder i lag 186/2025, en ny 34 punkt och till 4 §, sådan den lyder i lagarna 248/2022, 712/2022, 103/2023 och 558/2023, ett nytt 10 mom. som följer:

1 §

*Tillämpningsområde*

Denna lag tillämpas på marknadskontrollen av de produkter som omfattas av tillämpningsområdet för följande lagar, om inte något annat föreskrivs i de lagar som nämns:

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

34) lagen om fullgörande och övervakning av vissa skyldigheter enligt förordningen om kritiska råmaterial (xx/xx).

4 §

*Tillsynsmyndigheter*

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Utöver vad som föreskrivs i 1 mom. finns bestämmelser om marknadskontrollmyndigheterna för de skyldigheter som föreskrivs i artikel 28.1, 3, 4 och 7, artikel 29.1 och 5 samt artikel 33.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1252 om inrättande av en ram för säkerställande av trygg och hållbar försörjning av kritiska råmaterial och om ändring av förordningarna (EU) nr 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 och (EU) 2019/1020, nedan *förordningen om kritiska råmaterial*, i lagen om fullgörande och övervakning av vissa skyldigheter enligt förordningen om kritiska råmaterial.

_____

Denna lag träder i kraft den 20 .

_____

_____

**3.**

# Lag

**om ändring av 3 § i lagen om Geologiska forskningscentralen**



Utkast

I enlighet med riksdagens beslut

*fogas* till 3 § i lagen on Geologiska forskningscentralen (167/2011) ett nytt 3 och ett nytt 4 mom., varvid det nuvarande 3 mom. blir 5 mom., som följer:

3 §

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Forskningscentralen svarar för upprättandet av det nationella program för undersökningsarbete som avses i artikel 19.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1252 om inrättande av en ram för säkerställande av trygg och hållbar försörjning av kritiska råmaterial och om ändring av förordningarna (EU) nr 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 och (EU) 2019/1020, nedan *förordningen om kritiska råmaterial*, samt för upprättandet av den databas som avses i artikel 27.4 i förordningen om kritiska råmaterial och för insamlingen av den information som krävs för databasen och som avses i artikel 27.3 i den förordningen.

Forskningscentralen ska se över det nationella program för undersökningsarbete som avses i 3 mom. minst vart femte år och vid behov uppdatera det.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

_____

Denna lag träder i kraft den 20 .

_____

**4.**

# Lag

**om ändring av 114 och 225 § i miljöskyddslagen**

I enlighet med riksdagens beslut

*ändras* i miljöskyddslagen (527/2014) 225 § 1 mom. 4 punkten, sådan den lyder i lag 715/2021, och

*fogas* till 114 § ett nytt 5 mom. som följer:

114 §

*Plan för hantering av utvinningsavfall*

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Bestämmelser om verksamhetsutövares skyldighet att göra en utredning med en preliminär ekonomisk bedömning av den potentiella återvinningen av kritiska råmaterial från utvinningsavfall som lagras i avfallsanläggningar eller från utvinningsavfall som genereras eller att visa att utvinningsavfallet inte innehåller kritiska råmaterial som är tekniskt återvinningsbara finns i artikel 27 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1252 om inrättande av en ram för säkerställande av trygg och hållbar försörjning av kritiska råmaterial och om ändring av förordningarna (EU) nr 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 och (EU) 2019/1020.

Utkast

Verksamhetsutövaren ska lämna utredningen med bedömningen till den behöriga tillståndsmyndighet som godkänner planen för hantering av utvinningsavfall.

225 §

*Brott mot miljöskyddslagen*

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

4) åsidosätter sin skyldighet enligt 94 § 1 och 2 mom., 114 § 1–4 mom., 115, 133, 134, 139 eller 155 § eller bryter mot villkoren i ett beslut som miljöministeriet meddelat med stöd av 213 §,

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

_____

Denna lag träder i kraft den 20 .

_____

**5.**

# Lag

**om ändring av 5 a § i marktäktslagen**

I enlighet med riksdagens beslut

*fogas* till 5 a § i marktäktslagen (555/1981), sådan paragrafen lyder i lag 347/2008, ett nytt 4 mom. som följer:

5 a §

*Plan för hantering av utvinningsavfall*

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Bestämmelser om tillståndssökandes skyldighet att göra en utredning med en preliminär ekonomisk bedömning av den potentiella återvinningen av kritiska råmaterial från utvinningsavfall som lagras i avfallsanläggningar eller från utvinningsavfall som genereras eller att med en hög grad av säkerhet visa att utvinningsavfallet inte innehåller kritiska råmaterial som är tekniskt återvinningsbara finns i artikel 27 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1252 om inrättande av en ram för säkerställande av trygg och hållbar försörjning av kritiska råmaterial och om ändring av förordningarna (EU) nr 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 och (EU) 2019/1020. Tillståndssökanden ska lämna utredningen med bedömningen till den behöriga tillståndsmyndighet som godkänner planen för hantering av utvinningsavfall. Skyldigheten att göra en utredning med en ekonomisk bedömning gäller dock inte tillståndspliktig verksamhet enligt denna lag som endast hänför sig till tagande av lera eller jord.

Utkast

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

_____

Helsingfors den xx xxxx 20xx

**Statsminister**

**Petteri Orpo**

Näringsminister Sakari Puisto

Utkast

Click or tap here o enter text.

Utkast